17 СЕН 1982
Списано

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг газетаси

ГАЗЕТА 1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

17 СЕНТЯБРЬ, 1982 ЙИЛ, ЖУМА № 212 (2.618). Баҳоси 3 тийин.

ПАХТАМИЗ 1.000.000 ТОННАДАН ОШДИ

Ҳамма имкониятларни ишга солиб, терим суръатига суръат қўшайлик!

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВГА ЯХДРНИНГ ОЛИЙ МУКОФОТИ ТОПШИРИЛДИ

Мукофот топшириш пайти. В. МУСАЭЛЬЯН ва Э. ПЕСОВ фотоси. (ТАСС).

Яман Социалистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, ЯХДР Олий Халқ Кенгаши Президиумининг Раиси, Бош министри А. Н. Муҳаммад 15 сентябрь куни Кремлда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневга Яман Халқ Демократик Республикасининг Олий мукофоти — «14 Октябрь революцияси» орденини топширди.

Мукофот топшириш пайтида А. А. Громико, К. У. Черненко, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

КПСС Марказий Комитетининг аъзолари И. В. Архипов, Г. М. Корниенко, Н. В. Огарков, Л. В. Смирнов, Г. Э. Цуканов, А. П. Шитиков, М. А. Яснов, КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидат М. П. Георгадзе, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзоси С. А. Лосев, бошқа расмий кишилар шу ерда эди; Жанубий Яман томонидан А. Н. Муҳаммаднинг сафарида унга ҳамроҳ бўлиб келган партия ва давлат арбоблари ҳозир бўлдилар.

Ўртоқ А. Н. МУҲАММАД нутқи

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси азиз ўртоқ Леонид Ильич Брежнев!

Сизга Яман Халқ Демократик Республикаси Олий Халқ Кенгаши Президиумининг топшириғига биноан мамлакатимизнинг олий мукофоти — «14 Октябрь революцияси» орденини топшириш мен учун катта бахт ва юксак шарафдир. Сиз Совет-Яман дўстлигини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, халқимизнинг янги турмуш ва революция мақсадларини амалга ошириш йўлидаги курашини, шунингдек араб халқларининг империализмга ва сионизмга қарши курашини қўллаб-қувватлаш ишига шахсан қўшган ҳиссангизни эътироф қилиш рамзи сифатида шу орден билан мукофотландингиз. Бу мукофот — Сизнинг Совет Иттифоқида ривожланган социализм асосларини мустаҳкамлашга, илмий социализм ва пролетар интернационализми ғояларининг софлигини ҳимоя қилишга, халқаро коммунистик ҳаракат бирлигини мустаҳкамлашга, миллий озодлик ҳаракатини қўллаб-қувватлашга қаратилган буюк фаолиятингизнинг эътирофидир. Бу мукофот бутун дунёда тараққиёт, социализм ва тинчлик йўлидаги курашни кучайтириш мақсадини кўзловчи кўп қиррали, тинимсиз фаолиятингизнинг ҳам эътирофидир.

Ўртоқ Леонид Ильич Брежнев!

Яман халқи, барча араб халқлари Сизнинг атоқли интернационалист курашчи эканлигингизни яхши биладилар. Барча тараққийпарвар ва тинчликсевар кучлар қатори биз ҳам Сизга ғоят зўр ҳурмат туйғулари билан қараймиз. Сизнинг номингиз Совет Иттифоқининг ўз ҳаққоний ҳуқуқлари учун, ўз озодлиги ва мустақил ривожланиши учун курашаётган халқлар одилона ишига муттасил бериб келаётган ёрдам ва мадади билан чамбарчас боғланган.

Ўртоқ Леонид Ильич Брежнев, Сизнинг ҳаёт йўлингиз — планетамизни урушлардан, азоб-уқубатлар ва жабр-зулмдан халос этиш учун, ер юзида озодлик, социализм, тинчлик ва халқлар ўртасида ҳамжиҳатлик байроқлари мағрур ҳилпираб туриши йўлида курашаётган барча кишилар учун жанговар, илҳомбахш намунадир.

Азиз Леонид Ильич Брежнев, Сизга «14 Октябрь революцияси» орденини топширар эканмиз, шу тариқа барча совет коммунистларига, Совет Иттифоқининг барча меҳнаткашларига ҳурмат бажо этамиз, бизнинг Яман-Совет дўстлигига содиқлигимизга ишонтирамиз. Совет Иттифоқининг ўтмишда мустамлакачиликка ва реакцияга қарши курашган, ҳозирги кунда эса социалистик истиқболни очадиган миллий-демократик революцияни тугаллаш йўлида янги жамият қуриш мақсадида курашаётган халқимизга бераётган чексиз мадади ва беғараз интернационал ёрдами бу дўстликка руҳ бағишлаб турибди.

Леонид Ильич, Сизнинг номингиз ҳамиша калбимизнинг тўрида. Бу юксак орден эса бутун Яман Социалистик партияси, мамлакатимизнинг барча халқлари халқимизнинг самимий дўсти ва жаҳон революцион ҳаракатининг улуғ интернационалист курашчиси бўлган Сизга ҳурмат ва эҳтироми тимсоли бўлиб қолади.

* * *

Сўнгра ўртоқ Л. И. Брежнев нутқ сўзлади

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Ҳурматли ўртоқ Али Носир Муҳаммад!

Азиз ўртоқлар ва дўстлар!

Ўртоқ Муҳаммад, юксақ мукофот учун ва шаънимга айтилган яхши сўзлар учун демократик Яман раҳбарларига, Сизга ташаккур айтаман. Мен бу мукофотни ва яхши сўзларни дўст демократик яман халқини қўллаб-қувватлаш учун ҳамма ишни қилаётган мамлакатимиз, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси хизматларининг эътирофи деб биламан.

Демократик Яманда «14 Октябрь революцияси» ордени таъсис этилганлиги жуда шонли воқеа деб ўйлайман. Бу кун яман халқининг онгида унинг тарихидаги бурилиш палласи — ўтмишдаги қолоқлик ва социал зулмдан янги жамият қуриш сари бурилиш нуқтаси бўлиб яшамоқда.

Улуғ Октябрь ғоялари ва зафарларининг Ленин қолдирган эстафетасини давом эттирувчи биз, совет коммунистлари учун халқларнинг дунёни риволюцион ўзгартириш йўлидаги кураши сўнмас иши рамзи бўлиб хизмат қиладиган орденни қабул қилиб олиш айниқса ёқимлидир.

Олтмиш йил муқаддам В. И. Ленин Шарқ халқларининг зўр революцион имкониятлари ва куч-ғайратларини кўра билган эди. У шарқ халқлари мустақилликка эришадиган, «янги турмушнинг мустақил иштирокчилари, ижодкорлари» бўлиб отланадиган вақт яқинлашиб қолганини олдиндан айтган эди.

Бу башорат рўёбга чиқди. Ҳозир ўз мустақиллиги ва социал тараққиёт учун, тинчлик учун, уруш хавфига қарши курашаётган халқаро совет халқи билан қўлни қўлга бериб бормоқдалар. Совет Иттифоқи билан демократик Яман ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги Шартнома билан мустаҳкамланган муносабатлар, интернационализм ва қардошларча бирдамлик муносабатлари бунинг исботидир.

Юксак мукофот учун Сизга яна бир бор ташаккур.

• • •

А. Н. Муҳаммад ва Л. И. Брежнев ўртоқларнинг нутқлари эътибор билан тингланди ва қарсаклар билан кутиб олинди.

Ҳозир бўлган кишилар Леонид Ильич Брежневни ЯХДРнинг олий мукофоти билан самимий табрикладилар ҳамда унга Совет-Яман дўстлигини мустаҳкамлаш йўлида, бутун инсониятнинг ижтимоий тараққиёти, тинчлиги ва хавфсизлиги манфаатлари йўлида бундан буён ҳам самарали ишлар қилишини тиладилар.

(ТАСС).

ХАЛҚ ХОТИРАСИДА МАНГУ ҚОЛАДИ!

Азиз новороссияликлар!

Шаҳрингиз фашист босқинчиларидан озод қилинганлигининг 39 йиллиги билан сизларни самимий, чин қалбдан табриклайман. Новороссийк ўз тарихида неча марталаб шиддатли ва машаққатли жанглар гирдобига тушиб қолишига тўғри келди. Унинг буюк шавкатини, катта революцион хизматларини бутун халқ эътироф этди.

Йиллар ўтади, аммо Новороссийск тупроғидаги жангларнинг қаҳрамонлари кишиларнинг миннатдор хотирасида яшамоқда ва мангу яшайверади. Сизлар бугун очаётган ёдгорлик комплекси ана шу қаҳрамонларга бағишлангандир. Бу комплекс авлодларнинг — коммунизм улуғ иши учун курашчиларнинг чамбарчас алоқасини ифода этади, революциянинг алангали кунларида, Улуғ Ватан урушининг суронли йилларида халқимизнинг озодлик, мустақил ва бахтиёр ҳаётга бўлган ҳуқуқини қаттиқ туриб ҳимоя қилган кишиларни шарафлайди.

Ўтган урушда иштирок этган Кичик ерлик мен учун бу ёдгорлик айниқса азиздир. Мен уруш давридаги Новороссийскни биламан, тилка-пора бўлган, ёнғин ичида қолган сизларнинг шаҳрингизни душман тиз чўктира олмади. Шаҳар жанг қилди. Шаҳар аҳолиси жангчилар билан ёнма-ён, елкама-елка туриб, улар билан бирга ғалабага замин ҳозирлади. Шаҳар аҳолиси душманнинг орқа томонида жасурлик билан ҳаракат қилган партизан отрядларига ҳам қўшилиб кетди.

Мана қарийб қирқ йилдирки, бутун мамлакатимиз узра бўлганидек Новороссийск узра ҳам осмон тинч бўлиб турибди. Совет кишилари бундан буён ҳам тинч меҳнат билан осойишта ва дадил шуғуллана олишлари учун партия, Совет давлати ҳамма ишни қилмоқдалар.

Сизларга, қаҳрамон шаҳар аҳолисига сиҳат-саломатлик, бахт-саодат, коммунистик қурилиш улуғвор планларини амалга оширишда янгидан-янги муваффақиятлар тилайман.

Л. И. БРЕЖНЕВ.

ЎЛКАН ХИРМОН УЧУН

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 16 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи устун — областлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён.

Бухоро	2,38	29,65	0,37	0,82
Хоразм	2,80	25,70	1,42	5,36
Сурхондарё	1,83	19,20	1,11	7,56
Навоий	1,56	18,83	0,29	1,02
ҚҚАССР	2,30	17,50	1,42	3,62
Андижон	1,82	16,03	0,05	0,08
Наманган	1,75	15,81	0,42	1,04
Фарғона	2,02	15,40	0,24	0,45
Қашқадарё	1,73	14,73	0,79	2,98
Тошкент	3,50	13,68	3,24	10,79
Самарқанд	1,30	12,77	0,57	1,21
Жиззах	0,70	3,23	0,40	0,72
Сирдарё	0,68	3,06	0,39	0,98
Республика бўйича:	1,89	15,90	0,86	2,97
Шу жумладан ингичка толали пахта				
Наманган	3,80	16,18	—	—
Сурхондарё	1,69	16,04	1,01	3,90
Навоий	4,42	15,14	—	—
Бухоро	1,26	14,15	—	—
Қашқадарё	0,90	7,95	—	—
Республика бўйича:	1,55	13,43	0,59	2,26

ЮТУҚЛАР КЎРИГИ, УМИДЛАР КЎРИГИ

Тошкентдаги «Пахтакор» стадионида спорт байрами

16 сентябрь куни марказий «Пахтакор» стадионида «Спорт, ўқиш ва меҳнат — бир — биридан ажралмасдир» деган шиор остида СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган спорт байрами бўлиб ўтди.

Бу — ютуқлар кўриги, умидлар кўриги эди. Чунки КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Физкультура ва спортнинг оммавийлигини янада ошириш тўғрисида»ги қарори эълон қилингандан буён бир йил ўтди. Шу вақт ичида республика физкультурачилари армияси ўсди, янги стадионлар, сузиш ҳовузлари, кортлар, майдончалар фойдаланишга топширилди. Турли ёшдаги юз минглаб кишилар саломатлик ва бардамлик манбаи — «Меҳнат ва мудофаага тайёрман» (ГТО) комплексига жалб этилди.

Ўзбекистон спортчилари ажойиб ғалабаларга эришдилар. Жаҳон, Европа, Совет Иттифоқи чемпионатларида ва кубоклари учун мусобақаларда, энг катта халқаро турнирларда 162 та олтин, кумуш ва бронза медаллари қўлга киритилди. Шу муваффақиятларнинг ўзи ҳам физкультура ва спортни ривожлантириш борасида Ўзбекистонда катта резервлар мавжудлигидан, келгусида янада юксак чўққиларни эгаллаш имкониятлари борлигидан далолат беради.

Барча областлар, Қорақалпоғистон АССР, Ўзбекистон пойтахти спорт делегациялари, спорт жамиятлари ва идоралари намояндалари фанфараларнинг садолари остида, Туркистон ҳарбий округининг йиғма оркестри марши садолари остида стадионнинг ям-яшил майдонига кириб келишади.

Бу байрам Ўзбекистон терма командасининг йилнинг асосий мусобақалари — ёшларнинг III Бутуниттифоқ спорт ўйинларидаги беллашувларининг ўзига хос якуни ҳам бўлди.

Яқиндагина йилнинг асосий мусобақаларида — ёшларнинг III Бутуниттифоқ спорт ўйинларида республиканинг спорт шарафини ҳимоя қилган йигит ва қизларни минбардагилар самимий кутиб олдилар. Республиканинг спорт делегацияси шундан аввалги ўйинлардагига нисбатан бир поғона юқори кўтарилиб, бу ўйинларда еттинчи ўринни эгаллади. 9 та олтин, 14 та кумуш, 14 та бронза медалини қўлга киритган спорт гвардиячилари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига, республика Олий Совети Президиумига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига рапорт топширишдек юксак шарафга сазовор бўлдилар.

Рапортни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов қабул қилди.

Шарқий минбардаги жонли экранда СССР герби ва Совет Иттифоқининг ҳамда Ўзбекистон ССРнинг Давлат байроқлари пайдо бўлади. Уларни тўрт минг нафар спортчи ранг-баранг байроқчалар билан намоён этдилар.

Вимпеллардан «КПССга шон-шарафлар!», «Октябрнинг 65 йиллиги», «СССР — 60» сўзлари ҳосил бўлганида стадионда қарсаклар янграйди.

Экран оммавий чиқишларнинг ўзига хос фонига айланади. Мана, қуёш зарин нурларини сочабошлади, энг кичкинтой физкультурачилар стадионнинг яшил гилами устига югуриб чиқдилар. Улар гимнастика машқларини, ранг-баранг коптоклар билан ўйинларни зўр маҳорат билан ижро этадилар, эрталабки зарядкани намойиш қиладилар.

Экранда пайдо бўлган «Меҳнат резервлари» эмблемаси спортчилар ва бадиий ҳаваскорлик қатнашчиларнинг — ҳунар-техника билим юртлари талабаларининг майдонга чиққанлигидан дарак беради.

Ишчилар синфининг бўлажак ўринбосарлари ўз спорт жамиятида чиниқадилар. Бу йигит ва қизлар ҳам меҳнат, ҳам спорт малакасига эга бўлган ҳолда заводларга, фабрикаларга, қурилишларга, далаларга ва фермаларга борадилар, физкультурани оммалаштиришга кўмаклашадилар.

Ранг-баранг алвонлардан таркиб топган «оқ олтин» чаноғи ва «6000000» рақами Умумиттифоқ меҳнат тақсимотига республика қўшаётган асосий ҳиссани акс эттириб туради.

Томошабинлар енгил атлетикачи, спортчилар, акробатлар, гимнастикачилар, курашчилар, футболчилар, қиличбозларнинг намунали беллашувларини ғоят қизиқиб кузатдилар.

Сўнгра эса осмонда парашютларнинг ёрқин гумбазлари пайдо бўлди: шу тариқа армия, авиация ва флотга кўмаклашувчи кўнгилли жамиятнинг спортчилари байрам қатнашчиларини табрикладилар.

Ўзбекистон терма спорт командаларининг байроғини топшириш рамзий эстафетага айланди. Ёшларнинг Бутуниттифоқ ўйинлари қатнашчилари бу байроқни СССР халқлари VIII спартакиадасида қатнашадиган Ўзбекистон делегацияси номзодларига топширдилар. Ёшларнинг ўйинларида яқиндагина республиканинг спорт шарафини ҳимоя қилган кўпгина йигит ва қизлар эртага спартакиада майдонига чиқадилар. Улар Ўзбекистон спорти байроғини, оммавий физкультура байроғини янада баланд кўтарадилар.

Спорт байрамида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва бюро аъзолигига кандидатлари Е. А. Айтмуротов, И. Г. Анисимкин, Л. И. Греков, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, И. Б. Усмонхўжаев, А. А. Хўжаев, Н. Ж. Худойбердиев, К. Камолов, Н. М. Маҳмудова, Л. Н. Мелкумов, У. У. Умаров, КПСС Марказий Комитетининг сектор мудири В. И. Смирнов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Р. Ҳ. Абдуллаева, Қ. А. Аҳмедов, М. Т. Турсунов, Ўзбекистон область партия комитетларининг биринчи секретарлари ҳозир бўлдилар.

(ЎзТАГ).

ИЖОДИМИЗ БУЮК ҚАРДОШЛИККА БАҒИШЛАНАДИ

НУКУС, 16 сентябрь. (ЎзТАГ). Бугун Автоном Республика пойтахтида Қорақалпоғистон АССРда совет адабиёти кунлари бошланди. Бу эса Ўзбекистонда совет кўп миллатли адабиёти Бутуниттифоқ фестивали бошланганлигини билдиради.

Бу улкан байрам СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланади. Бу байрамга қатнашмоқ учун қардош республикалардан кўпгина таниқли сўз усталари бу ерга келдилар. Меҳмонлар орасида СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг секретари Ю. И. Суровцев бор. Фестиваль қатнашчилари Қорақалпоғистондаги саноат корхоналари, колхоз ва совхозларнинг меҳнаткашлари, фан, маданият арбоблари ва ўқувчи ёшлар билан учрашадилар.

Фестиваль биз, ёзувчилар учун катта аҳамият касб этади, — дейди шоир, таржимон ва драматург Сергей Северцев. — Республика меҳнатчиларининг ютуқлари билан, уларнинг улкан режалари билан яқиндан танишиш, ишчилар, колхозчилар, зиёлилар билан учрашувлар ва суҳбатлар шубҳасиз, келгусидаги асарларимизда ўз аксини топади, ҳар биримизга бой ҳаётий материал беради. Бу ерда қадрдон дўстларим — Қорақалпоғистон қалам соҳиблари билан учрашиш менга айниқса қувончлидир. Мен уларнинг асарларини рус тилига таржима қилганман. Ана шундай байрамлар вақтида ҳар бир республика, барча қардош халқларимиз равнақи учун ҳамма ишларни қилган партия ленинчи миллий сиёсатининг донолигини янада чуқурроқ тушуниб оласан, киши.

Фестиваль қатнашчилари унинг биринчи кунида Нукусдаги В. И. Ленин ҳайкали пойига гуллар қўйдилар.

Кечқурун Нукусдаги санъат саройида Совет адабиёти кунлари тантанали равишда очилди. Унда сўзга чиққан адиблар, шаҳар меҳнаткашларининг намояндалари совет давлатининг шонли юбилейига бағишланган бу байрам КПСС ленинча миллий сиёсати тантанасини, мамлакатдаги барча миллат ва элатлар бузилмас дўстлигини кўрсатувчи яққол далиллардан бири эканлиги ҳақида гапирдилар.

Фикрлашиб олиш, китобхонлар билан суҳбатлашиш шоирларга, прозаикларга, драматургларга бундан кейинги ижодий ишларида — замонавийлик мавзуини очиб беришда, коммунистик жамият бинокори бўлмиш совет кишиси образини яратишда ёрдам беради.

Кеча охирида Қорақалпоғистон санъат усталари катта концерт қўйиб бердилар.

ДЎСТОНА ВАЗИЯТДА

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР ҳукумати 15 сентябрда Яман Социалистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, ЯХДР Олий Халқ Кенгаши Президиумининг Раиси, Бош министри А. Н. Муҳаммад шарафига Катта Кремль саройида зиёфат бердилар.

А. Н. Муҳаммадга ҳамроҳ бўлиб келган Жанубий Яманнинг партия ва давлат арбоблари зиёфатда у билан бирга бўлдилар.

Совет томонидан зиёфатда Л. И. Брежнев, А. А. Громико, К. У. Черненко, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев ўртоқлар, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети Раисларининг ўринбосарлари, СССР Олий Совети палаталарининг раислари, СССР министрлари, СССР Давлат комитетларининг раислари, бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев зиёфатда нутқ сўзлади.

Ўртоқ Л. И. БРЕЖНЕВ нутқи

Ҳурматли ўртоқ Али Носир Муҳаммад!

Ўртоқлар!

Аввало Совет Иттифоқида демократик Яманнинг дўст халқига, унинг раҳбарларига, Сиз азиз ўртоқ Муҳаммадга, эзгу туйғулар билан қаралаётганини изҳор этишга ижозат бергайсиз.

Мамлакатларимиз ўртасидаги, КПСС билан Яман Социалистик партияси ўртасидаги муносабатлар — самимий дўстлик ва қардошларча бирдамлик, кенг ҳамкорлик ва самарали баҳамжиҳат ҳаракат муносабатлари эканини мамнуният билан айта оламиз, деб ўйлайман. Бу галги музокаралар ҳам икки томонлама алоқалар масаласида, шунингдек ташқи сиёсатнинг туб проблемалари хусусида фикрлар ва нуқтаи назарларнинг бир-бирига мослигини ёки яқинлигини яна яққол тасдиқлади.

(Давоми иккинчи бетда)

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми адабиёт соҳасидаги хизматлари учун ёзувчи ўртоқ Борис Сенсуевич Пакни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республика архив бошқармаси органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ва туғилган кунига етмиш йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги бош архив бошқармаси бошлиғининг ўринбосари ўртоқ Маврикий Леонович Вайсни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

ДЎСТОНА ВАЗИЯТДА

(Боши биринчи бетда).

Табиийки, Яқин Шарқдаги ҳаддан ташқари хатарли вазият музокараларимизнинг марказида бўлди. Исроиллик агрессор ўзининг ваҳшиёна қиёфасини бутун дунё олдида узил-кесил кўрсатди. Агрессор ҳали ҳеч қачон бу қадар сурбетлик билан ҳаракат қилиб, мустаҳкам мамлакатнинг бутунлигини бу қадар поймол этмаган, фаластинликлар билан ливанликларни бу қадар сурункасига оммавий равишда қирғин қилмаган, халқаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф этган нормаларини, БМТ Хавфсизлик Кенгашининг қарорларини бу қадар андишасизларча бузмаган эди.

Қонли уруш давомида АҚШнинг Яқин Шарқдаги сиёсати моҳияти ҳам жуда очиқ-равшан кўриниб қолди. У исроиллик агрессорни тўхтатиб қолишга интилиш бир ёқда турсин, ҳатто аслида Ливанни Исроилнинг оёғи остига ташлаб қўйди. Натижада исроилликлар Ливаннинг анчагина қисмини оккупация қилиб олиб, ўн минглаб кишиларнинг ёстиғини қуритиб, юз минглаб тинч аҳолини бошпанасиз қолдирдилар.

Турли-туман «жазо чоралари» ва «жазолашлар»-га муккасидан кетган Вашингтон мана шуларнинг ҳаммаси учун, агрессорнинг қилмишлари пайини қирқиш соҳасида арзигулик қадам қўйиш бир ёқда турсин, ҳатто уни қоралаш учун биронта сўз топа олмади.

Ливанда бошланган можаронинг ҳали поёни кўринаётгани йўқ. Аммо ҳозирнинг ўзидаёқ дадил шундай хулоса чиқариш мумкин: фаластинликлар, ливанликлар, сурияликларнинг мардлиги ва матонати туфайли Исроил ва унинг америкалик ҳомийлари Байрут остоналарида, Ливан тоғларида катта сиёсий ва маънавий мағлубиятга учрадилар.

Улар Фаластин масаласини на ўт билан, на қилич билан йўқ қилиб ташлай олмадилар, бу масалани кун тартибидан олиб ташлай олмадилар. Аксинча, душманнинг кўп марталаб устун бўлган кучларига қарши курашда фаластинликларнинг қаҳрамонлиги Фаластин Озодлик ташкилотининг обрў-эътиборини, унинг сиёсий салмоғини беқиёс оширди.

Ҳозир Вашингтон қонли жиноятни унутишга шошилмоқда. Яқин Шарқ проблемасини ҳал этиш йўлини топишга уринаётгандек бўлиб кўринмоқда. Аммо АҚШнинг таклифлари таг замини билан яроқсиз таклифлардир. Унинг таклифлари фаластинликларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ва ўз давлатини вужудга келтириш ҳуқуқини инкор этади ҳамда масаланинг бутун «ҳал этилиши»ни фалистинликлар учун Исроилнинг тўла назорати остида «маъмурий мухторият» бериш тўғрисидаги ваъдалардангина иборат қилиб қўяди.

Бу таклифларда фаластинлик араб халқининг бирдан-бир қонуний вакили — Фаластин Озодлик ташкилоти тўғрисида бирон оғиз сўз айтилмаган.

Дарвоқе, Вашингтон маъмурияти фаластинликларнинг ўз давлатини вужудга келтиришига қарши чиқиб, шу тариқа Исроил мавжудлигининг ҳуқуқий асосини ҳам шубҳа остига қўяди. Чунки БМТнинг 1947 йилда қабул қилган қарори мандат остидаги собиқ Фаластин территориясида иккита суверен давлат — араб ва яҳудий давлатини барпо этишни кўзда тутган эди. Бу қарорни ҳеч ким бекор қилган эмас ва бекор қилишга ҳаққи ҳам йўқ. Бу қарорнинг фақат бир қисми — яҳудий давлатини барпо этиш қисмигина бажарилиши ҳамда арабларнинг Фаластин давлатини барпо этиш қисми узлуксиз инкор қилинабериши мумкин деб ҳисоблаш янглишиш бўлур эди.

Башарти Яқин Шарқдаги аҳволни бартараф этишга олиб борадиган бирон-бир ҳаракат тўғрисида жиддийроқ гапириладиган бўлса, ҳозир биринчи навбатда агрессорни Ливандан кетишга, қароқчилик ҳаракатларидан воз кечишга, Сурияга нисбатан иғвогарликларни тўхтатишга мажбур этиш лозим. Биз Исроилга эс-ҳушини йиғиб олишни, ўт билан ўйнашишни бас қилишни маслаҳат берган бўлур эдик. Жаҳон ҳамжамияти сабр-тоқатининг ҳам чеки бор.

Яқин Шарқдаги одилона ва мустаҳкам тинчлик халқаро ҳуқуқнинг умумий нормаларига ҳам, шунингдек БМТ Хавфсизлик Кенгаши ва Бош Ассамблеясининг мазкур проблемага тааллуқли конкрет қарорларига ҳам мос бўлиб тушадиган қуйидаги принципларга асосланиши мумкин ва лозимлигига бизнинг ишончимиз комил.

Биринчидан, агрессия йўли билан ўзга ерларни босиб олишга йўл қўйилмаслиги принципига қаттиқ риоя этилиши керак. Бунинг маъноси шуки, Исроил 1967 йилдан бери оккупация қилиб олган ҳамма территориялар — Жўлан тепаликлари, Иордан дарёсининг ғарбий соҳили ва Ғазо сектори, Ливан ерлари арабларга қайтариб берилиши лозим. Исроил билан унинг араб қўшнилари ўртасидаги чегаралар бузилмас чегаралар деб эълон қилиниши керак.

Иккинчидан, фаластинлик араб халқининг ўз тақдирини ўзи белгилаш, Исроил оккупациясидан халос қилиниши лозим бўлган Фаластин ерларида — Иордан дарёсининг ғарбий соҳилида ва Ғазо секторида унинг ўз мустақил давлатини вужудга келтиришдан иборат дахлсиз ҳуқуқи амалда таъминланиши лозим. Фаластинлик қочоқларга БМТ қарорларида кўзда тутилганидек ўз она юртига қайтиб келиш ёки улар қолдириб кетган мол-мулк учун тегишли товон олиш имконияти берилиши керак.

Учинчидан, Қуддуснинг 1967 йилда Исроил оккупация қилиб олган ва мусулмонларнинг энг муқаддас обидаларидан бири жойлашган шарқий қисми арабларга қайтариб берилиши ва у Фаластин давлатининг таркибий қисми бўлиб қолиши керак. Бутун Қуддусда диндорларнинг уч динга мансуб табаррук жойларига бемалол бориш эркинлиги таъминланиши лозим.

Тўртинчидан, райондаги барча давлатларнинг тўла ўзаро ҳурмат шароитида хавф-хатарсиз ва мустақил яшаш ҳамда ривожланиш ҳуқуқи таъминланиши керак, чунки ўзгаларнинг хавфсизлигини поймол этиб, бошқа халқларнинг хавфсизлигини таъминлаб бўлмайди.

Бешинчидан, араб давлатлари билан Исроил ўртасидаги уруш ҳолати тўхтатилиши ва тинчлик ўрнатилиши керак. Бунинг маъноси шуки, можародаги ҳамма томонлар, шу жумладан Исроил билан Фаластин давлати бир-бирининг суверенитети, мустақиллиги ва территориал бутунлигини ўзаро ҳурмат қилиш, рўй берадиган низоларни тинч воситалар орқали, музокаралар йўли билан ҳал этиш мажбуриятини олишлари лозим.

Олтинчидан, можарони бартараф этишнинг халқаро гарантиялари ишлаб чиқилиб, қабул этилиши лозим. Гарантиялар ролини, айтайлик, БМТ хавфсизлик, кенгашининг доимий аъзолари ёки умуман хавфсизлик кенгаши ўз зиммасига олиши мумкин бўлур эди.

Можарони мана шундай ҳар томонлама, ҳақиқатан ҳам одилона ва чинакамига мустаҳкам равишда бартараф этиш тадбири барча манфаатдор томонлар иштирокида коллектив куч-ғайрат сарфлаш йўли билан ишлаб чиқилиши ва амалга оширилиши мумкин, улар орасида, албатта, фаластинлик араб халқининг бирдан-бир қонуний вакили — Фаластин Озодлик ташкилоти ҳам бўлиши керак.

Яқин Шарққа бағишланган Халқаро конференция чақириш тўғрисидаги таклифимиз масалани бартараф этишнинг айни мана шу йўлини назарда тутади, бу таклиф, жумладан, демократик Яманнинг ҳам кенг миқёсда қўллаб-қувватлашига сазовор бўлди.

Ҳозирги вазиятда Исроил босқинчиларига қарши курашда араб давлатларининг бирлиги ҳар қачонгидан ҳам муҳимлигини алоҳида айтиб ўтмоқчиман. Арабларга бундай бирлик ҳаво каби, сув каби зарур. Бу бирлик нақадар мустаҳкам ва нақадар пухта бўлса империализмнинг Яқин Шарқдаги кирдикорлари шу қадар тезроқ барбод этилади.

Яқинда араб давлатлари ва ҳукуматлари бошлиқларининг кенгаши тугади. Кенгаш ишининг якунлари юзасидан эълон қилинган баёнотда Исроилнинг Ливандаги агрессияси ва у араб ерларини ҳамон оккупация қилиб турганлиги хусусидаги ҳаққоний ташвиш ва ғазаб туйғулари ифодаланди. Фаластин проблемасини ҳал этишнинг ва умуман Яқин Шарқ можаросини бартараф қилишнинг кенгашда қабул этилган принципларини биз ижобий баҳолаймиз. Бу принциплар Совет Иттифоқи кўп йиллардан бери курашиб келаётган ва мен юқорида лўнда қилиб яна бир бор баён этиб берган принциплардан фарқ қилмайди.

Сўзимнинг охирида дўстларимизга демократик Яманни социализмни кўзлаш йўлидан ривожлантиришда, тинчлик ва тараққиёт учун курашда янги муваффақиятлар тилашга рухсат этгайсиз.

Ўртоқ Али Носир Муҳаммад ва азиз меҳмонларимиз соғлиғи учун!

Партияларимиз ва мамлакатларимизнинг дўстлиги учун!

Яқин Шарқда мустаҳкам ва одилона тинчлик учун! — деб қадаҳ кўтаришни таклиф этаман.

* * *

А. Н. Муҳаммад жавоб нутқи сўзлади.

Ўртоқ А. Н. МУҲАММАД нутқи

Азиз ўртоқ Леонид Ильич Брежнев!

Ўртоқлар!

Биз яна Яман Социалистик партияси билан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси империализмга қарши, планетамизда социализм ва тинчлик учун биргалашиб олиб бораётган курашда уларни бирлаштириб турувчи қизғин дўстлик ва ўртоқлик вазиятида учрашиб турибмиз.

Географик жиҳатдан Советлар мамлакати Ямандан олисдадир. Аммо бу мамлакат яман халқининг фикри-зикри ва қалбига ғоятда яқиндир. Совет Иттифоқи ва унинг шонли Коммунистик партияси халқимизга, миллий озодлик ва янги ҳаёт қуриш қонуний интилишларимизга берган ёрдам ва мададлар натижасида вужудга келган ва ривож топган биргаликдаги кураш муносабатлари яман халқини дўст совет халқи билан боғлаб туради. Бу муносабатлар икки дўст давлатларимиз ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги Шартнома билан якунланди.

Янги учрашувимиз ўртоқларча фикрлашиш ҳамда ўзаро манфаатли халқаро проблемалар юзасидан позицияларимизни мувофиқлаштириб олиш доираларида ўтаётганлиги жиҳатидан ҳам алоҳида аҳамият касб этади. Бу нарса қалин дўстимиз. яман халқи ва бошқа араб халқларининг империализм ва сионизмга қарши курашида самимий ва ишончли иттифоқчи — Совет Иттифоқи билан бўлган муносабатларимизда анъана бўлиб қолди.

Азиз ўртоқ Леонид Ильич Брежнев!

Ўртоқлар, дўстлар!

Бугунги кунда дунё иккинчи жаҳон уруши тугагандан бери энг мураккаб даврлардан бирини бошдан кечирмоқда. Реакцион, иркчи, диктаторлик кучларига суянган халқаро империализм халқаро хавфсизликни қўпоришга қаратилган агрессив ниятларини активлаштирди. У қуролланиш пойгаси, нейтрон қуролини ишлаб чиқариш ва уни тўплаш сиёсатини ўтказмоқда, кескинлик манбаларини ва ҳарбий базаларни вужудга келтирмоқда, ўзининг улкан флотларини ер куррасининг турли жойларига юбормоқда. Империализм Осиё, Африка, Лотин Америкаси, Кариб денгизи районида озод бўлган ёш давлатлар ва миллий озодлик ҳаракатларига нисбатан террор, дўқ-пўписа ва тазйиқ методларини қўлламоқда.

Араблар Шарқида ҳам бу агрессив стратегия кенг кўламда амалга оширилмоқда. Империалистик доиралар Исроилнинг Фаластин ва бошқа араб халқларига қарши қаратилган агрессив-экспансия сиёсатини қўллаб-қувватламоқдалар ва унга ёрдам бермоқдалар, Қизил денгиз ва Ўрта денгиз райони, Африка мугузи, Форс кўрфази ва Ҳинд океани районларидаги ҳарбий кучларини зўрайтирмоқдалар, улар араб мамлакатларидаги ватанпарвар ва тараққийпарвар режимларга қарши фитналар уюштирмоқдалар ва бу фитналарни пул билан таъминлаб турибдилар, фаластинлик араб халқининг ҳуқуқларини йўқ қилиш ва араб халқлари устидан Америка-сионистлар ҳукмронлигини ўрнатишга қаратилган Кэмп-Дэвид тил бириктиришини ўтказишга уринмоқдалар. Империализмнинг бу ҳаракатлари ҳозир алоҳида хатарли тус олди. Исроил Суриядаги Жўлан тепаликларини босиб олганлиги, Американинг «тез ҳаракат қилувчи кучлари» бир қанча араб мамлакатларининг территориясида иғвогарлик машқларини ўтказаётганлиги, демократик Яманга, империалистларга қарши сиёсат ўтказаётган бошқа мамлакатларга тинч гражданларни ўлдириш, ҳаётий муҳим иқтисодий объектларни бузиш, хавфсизлик ва барқарорликни қўпориш мақсадларида қурол-яроғ ва қўпорувчи группалар юбориб турганлиги шуларни кўрсатади. Империалистик доиралар Сурияга, Жазоирга қарши иғвогарликларни давом эттирмоқдалар. Ливияга иқтисодий тазйиқ ўтказмоқдалар, унга ҳарбий йўл билан бостириб кирамиз, деб дўқ қилмоқдалар, тинч демократик асосда Яман икки қисми бирлигига эришилмоғига қарши фитналар уюштирмоқдалар.

Бундай агрессив режалар ва ҳаракатлар пировардида Исроилнинг Ливанга бостириб киришига. Исроил Ливан территориясининг катта бир қисмини босиб олишига, ҳарбий жиноятларга айланди. Бу жиноятлар иккинчи жаҳон уруши даврида фашизм ва нацизмнинг жиноятларига ўхшаб кетади. Фаластин қаршилик ҳаракати билан Ливан халқига қарши халқаро ҳуқуқ таъқиқлаган энг ваҳший қуроллар ишлатилди.

Ливандаги уруш империализм ва сионизм кучлари блокининг агрессив дағдағаларига нисбатан қуролланиб туриш қатъий зарурлигини тақозо қилди. Бу уруш шу блокнинг турли бўғинлари ўртасида арабларнинг миллий озодлик ҳаракатини барбод этиш, Совет — Араб дўстлигини бўшаштириш ниятида тўла ҳамкорлик борлигини, роллар мувофиқлаштирилганлиги ва тақсимланганлигини очиб ташлади. Совет—Араб дўстлиги эса араб халқларининг ўз қонуний ҳуқуқлари, мустақилликларини ҳимоя этиш учун курашидаги куч-қувватларининг манбаидир.

Исроил ва унинг иттифоқчиси — АҚШ бутун ёвузликлари ва куч-қувватлардан ваҳшиёна фойдаланганликларига қарамай Фаластин революциясини йўқ қила олмадилар, Фаластин қаршилик ҳаракатининг жангчилари Байрутни қаҳрамонлар сифатида, халқаро майдонда ўзлари билан мисли кўрилмаган маънавий ва сиёсий бирдамлик вазиятида тарк этдилар. Бу бирдамлик уларга фаластинлик араб халқининг бирдан-бир қонуний вакили— Фаластин Озодлик ташкилоти раҳбарлигида ўз ҳуқуқлари учун, ўз тақдирини ўзи белгилаш, ватанга қайтиб келиш ва ўз диёрида ўзининг мустақил давлатини тузиш ҳуқуқи учун одилона курашини давом эттиришга янги-янги куч-қувватлар бағишлайди.

Бизнинг мамлакатимиз Яқин Шарқда хавфсизлик ва тинчликни таъминлаш, бинобарин бутун дуёнда тинчликни мустаҳкамлашнинг бирдан-бир йўли 1967 йилда босиб олинган араб территорияларидан, шунингдек яқинда босиб олинган Ливан территориясидан Исроил қўшинларини батамом ва сўзсиз олиб чиқиб кетиш орқали ҳамда Фаластин халқининг ўз миллий давлатида яшаш ҳуқуқини тан олишдан иборат, деб ҳисоблайди. Ер куррасининг шу муҳим районида бошқача йўл билан тинчликка эришиб бўлмайди.

Азиз ўртоқ Брежнев! Шу муносабат билан араб халқларининг бошига тушган оғир синов дамларида ҳамиша араб халқлари томонида туриб келган Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг изчил принципиал позициясидан миннатдорчилигимизни изҳор этишга ва бу позицияга юксак баҳо беришга рухсат этгайсиз. Исроилнинг Ливанга қарши қилган босқинчилик агрессияси шу синов дамларининг сўнггиси эди. Бу агрессия замирида АҚШ турарди. Ливандаги бутун урушнинг бориши Қўшма Штатлар тель-авивлик ҳукмдорларнинг агрессив ва экспанциячилик сиёсатини қўллаб-қувватлаётганлигини, у Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қарорларини тамомила назар-писанд этмаётганлигини фош қилиб ташлади. Биз шу қарорлар мумкин бўлган ҳамма йўл ва воситалар билан бажарилмоғига эришишга, агрессия қоралашни, Исроил қўшинлари эса дарҳол ва ҳеч қандай шартсиз Ливандан олиб чиқиб кетилишига даъват этамиз.

Империализм кучлари ва малайларининг кучайиб бораётган агрессив ҳаракатлари жаҳон революцион ҳаракати ва курашаётган халқлар турли отрядларининг мустаҳкамланиб бораётган зарбаларига ва қаҳрамонона қаршиликларига дуч келаётганлигини айтиб ўтиш лозим. Империалистларнинг агрессив сиёсатини жиловлаш ва улар дунёни вайронгарчилик уруши фалокатига тортишларига йўл қўймаслик учун миллий озодлик ҳаракати билан Совет Иттифоқи бошлиқ социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари ўртасидаги стратегик иттифоқини бундан буён ҳам мустаҳкамлаб, чуқурлаштириб бораверищ керак.

Азиз ўртоқ Леонид Ильич Брежнев!

Ўртоқлар ва дўстлар!

Мамлакатимиз регионимизда агрессив империалистик стратегиянинг ҳар қандай кўринишларига қарши сиёсатни ҳамиша ўтказиб, бутун дунёда тинчлик асосларини мустаҳкамловчи конструктив халқаро куч-ғайратларни, жумладан Совет Иттифоқининг биринчи бўлиб ядро қуролини ишлатмаслик тўғрисидаги сўнгги мажбуриятини қўллаб-қувватламоқда. Бу мажбуриятни ер юзидаги ҳар бир виждонли киши, барча тинчликсевар кучлар табриклади. Бундан аввал мамлакатимиз сизнинг Яқин Шарқда тинчлик ўрнатиш, Ҳинд океани ва Форс кўрфази районидаги барча чет эл базаларини тугатишга қаратилган ташаббусларингизни қўллаб-қувватлаганди. Биз районни империалистларнинг ҳарбий кучлари хавфидан қутқаришга даъват этилган биргаликдаги ҳаракатларни ишлаб чиқиш учун Арабистон ярим ороли, Форс кўрфази ва Африка мугузи районидаги давлатлар раҳбарларининг манфаатдор бошқа томонлар иштирокидаги кенгашини чақиришга даъват қилиб келдик. Мамлакатимизга қўшни бир қанча давлатлар билан барча қардошларча учрашув ва визитларимиз чоғида хавфсизлик ва тинчлик асосларини мустаҳкамлаш хусусида фикрлашиб олишга ҳаракат қилдик. Мамлакатимиз Ироқ—Эрон урушига қарши чиқиб келди. Бу уруш на Ироқ халқининг на Эрон халқининг манфаатларига мос келади ва аввал бошдан келишмовчиликларни бартараф этиш учун уруш ҳаракатларини тўхтатиш ва тинч мулоқот ўтказишни тақозо этарди. Мамлакатимиз империалистларнинг Афғонистон, Эфиопия, Куба, Ангола, Никарагуадаги революцияларни барбод этиш ҳамда Сальвадор, Уругвай ва Чилида фашист ва диктаторлик режимларига қарши халқ ғалаёнларини бостиришга қаратилган фитналари ва режаларига қарши қатъий курашни давом эттирмоқда.

Бир қанча социалистик мамлакатларга қилган визитларимиз, улар билан дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида имзолаган шартномаларимиз, шунингдек мамлакатимизга келиб кетган кўпгина социалистик давлатларнинг раҳбарлари билан ўтказган учрашувларимиз орамизда жанговар иттифоқни мустаҳкамлаш ҳамда халқаро империализмга қарши бутун дунёда тинчлик учун биргалашиб курашиш йўлидаги куч-ғайратларни бирлаштириш ишида катта роль ўйнади.

Биз ўз хоҳишимиз билан танлаб олган, қонимиз ва пешона теримиз билан ҳимоя этган, кўпдан-кўп қурбонлар бериб очган йўлимиздан бундан буён ҳам бораверишга маҳкам бел боғлаганмиз.

Совет Иттифоқи бошчилигидаги социалистик мамлакатлар билан дўстлик ва жанговар иттифоқ йўлидан, боя айтганимдек, империализм ва реакциянинг фитналарига қарши курашда Яман революцияси жаҳон ва араблар миллий озодлик ҳаракати куч-қувват олиб турган йўлдан бундан буён ҳам бораверамиз.

Ўртоқ Леонид Ильич Брежнев, партияларимиз, халқларимиз ва мамлакатларимиз ўртасида вужудга келган дўстлик ва ҳамкорлик муносабатлари шарафига хитоб сўзларини айтиб, бу муносабатлар илмий социализм ва пролетар интернационализмининг ғоялари байроғи остида бизни бирлаштириб турган принцип ва мақсадлар муштараклиги асосида бундан буён ҳам мустаҳкамланиб, ривожланиб бораверади, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсиз.

Азиз ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг соғлиғи учун!

Яман —Совет ва Араб—Совет дўстлиги учун!

* * *

Л. И. Брежнев ва А. Н. Муҳаммад ўртоқларнинг нутқлари зўр эътибор билан тингланди ва узоқ давом этган қарсаклар билан кутиб олинди.

Зиёфат самимий дўстона вазиятда ўтди. (ТАСС).

БИОЛОГИК УСУЛ АФЗАЛЛИКЛАРИ

СССРнинг Озиқ-овқат программасининг бажарилишида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши ҳамма тармоқларида маҳсулдорликни оширишни тезлаштириш ҳал қилувчи ўрин тутади. КПСС Марказий Комитети май Пленуми қўйган кечиктириб бўлмайдиган вазифалар қаторида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришнинг барча босқичларида нобудгарчиликка қарши курашиш, жумладан турли қишлоқ хўжалик зараркунандалари ва касалликлари туфайли ҳосилни бой беришнинг олдини олиш муҳим вазифа эканлиги алоҳида таъкидланган.

Республикамизда ғўза ниҳолларини парваришлаш ва пахта етиштириш жараёнида деярли барча зоналарда ниҳоллар турли касалликларга чалинади. Айниқса, ўргимчаккана, турли ҳашаротлар, ғўза тунлами ва бошқа сўрувчи ҳамда кемирувчи зараркунандалар деҳқонни толиқтиради. Фақат пахтачиликда эмас, деҳқончилик, боғдорчилик, сабзавот-полиз маҳсулотлари етиштиришда ҳам қишлоқ хўжалик зараркунандалари катта ташвишлар туғдиради.

Айни пайтда ўсимликларни ва атроф-муҳитни турли касаллик ва зараркунандалардан муҳофаза қилишнинг тан олинган интегрлашган системаси қўлланилмоқда. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг зоология ва паразитология институтида бир неча йилдан бери ғўзани қишлоқ хўжалик зараркунандаларидан ҳимоя қилишнинг интегрлашган системасининг асосий элементлари устида тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. Ана шу изланишлар натижасида энтомофаглар, микробиологик воситаларнинг кенг ассортименти, таъсир этувчи препаратлар, шунингдек ўсимликларни биологик усулда ҳимоя қилишнинг янги йўналишлари қарор топди.

Энтомофагларнинг табиий ресурсларини ўрганиш жараёнида Тошкент, Жиззах, Сурхондарё, Қашқадарё, Наманган, Фарғона ва Андижон областларида 180 дан кўпроқ йиртқич ва паразит ҳашаротлар мавжудлиги аниқланди. Улар орасида ғўзанинг энг ашаддий душманлари бўлган ҳашаротларни қирадиган фойдалилари ҳам бор. Хризоплар, кокцинеллидлар, сирфид пашшалари, браконидлар айниқса, фойдалидир.

Фарғона области табиий иқлим шароитида ғўза зараркунандаларига қарши курашда трихограммалар қўл келишлиги амалий тажрибаларда аниқланди. Олимларимиз трихограммаларнинг биологик, экологик ҳолатларини, урчитиб чиқариш ва қўлланиш муддатларини ўргандилар. Тадқиқотлар ғўза тунламига қарши курашда габробракон энг самарали энтомофог эканлигини кўрсатди. Трихограмма ғўза тунлами тухумини ҳамда зараркунанданинг дастлабки ривожланиш даврида йўқ қилса, габробракон унинг ўрта ва катта ёшдаги капалакларини қириб ташлайди. Бошқача қилиб айтганда, ана шу восита билан ишлов берилган пахта далаларида ғўза тунламининг 60 проценти йўқ қилинади. Кейинги йилларда ана шу фойдали ҳашаротнинг лаборатория йўли билан урчитиш, муддатлари ва далага учириш нормалари ишлаб чиқилди. Ғўза тунламига қарши курашда апантелес ҳам истиқболли ҳашаротлардан ҳисобланади. Энг муҳими шундаки, апантелес ўрта ёшдаги капалакларни зарарлантиради. Шундай қилиб, трихограмма, апантелес ва габробракон ғўза зараркунандаларига қарши курашиш, ҳосилдорликни оширишда энг самарали воситалардан ҳисобланади.

Сўрувчи зараркунандаларга қарши қўлланиладиган энтомофоглар ҳам аниқланди. Улар орасида хризоплар ўсимлик битлари, ўргимчаккана, ғўза тунламининг уруғ ва ёш капалакларига қарши курашда самарали ва перспективали йиртқич эканлигини илмий тадқиқотлар ва амалий тажрибалар кўрсатди. Лабораторияларда кўпайтирилган хризоплар ўсимлик битлари эндигина тарқалган даврда қўлланилса яхши самара беради. Белгиланган қоидаларга тўғри риоя қилинса бу йиртқич пахта далаларидаги зараркунандаларнинг 50—60 процентини йўқ қилади.

Пахтачилик агротехникасида ўргимчакканага қарши курашда ўргимчакхўр трипсларни қўлланиш нақадар самара беришлигини кейинги йиллар амалий тажрибалари кўрсатди. Республиканинг турли зоналарида ўргимчакхўр трипснинг қўлланилиши қандай натижа беришлигини аниқлаш учун унинг биологик, экологик ҳолатлари ва қўлланиш методлари атрофлича ўрганилди.

Ғўза зараркунандаларига қарши интегрлашган усулда курашишнинг энг муҳим фактори хавфли зараркунандаларга энтомофогларни қай усулда қўлланишни тўғри ташкил этишдан иборат. Бунда энг аввало ҳар гектар майдонга қанча қўлланиш лозимлигини аниқлаб олиш шарт. Ҳозирча энтомофогларни қўлланиш ҳажми қуйидаги тартибда белгиланган: кузги тунламга қарши — 1:2; ўсимлик битига қарши 1:20; ўргимчакканага қарши 1:13; ғўза тунламига қарши 20:1, миқдорида.

Бу ўлчов Жиззах области учун белгиланган бўлиб, бошқа областларнинг табиий шароитлари ҳисобга олинган ҳолда асос қилиб, қабул қилинса бўлади.

Интегрлашган усулда ғўза заруркунандаларига қарши курашда микробиологик усул катта ўрин тутади. Биз кўпроқ денрдобациллин, битоксибациллин, энтобактерин, инсектин ва бошқаларни назарда тутяпмиз. Ғўза тунлами капалакларига бу препаратларнинг таъсир кучи бир хилда бўлмаслигини ҳам унутмаслик керак. Айниқса, ғўза тунлами ва карадринлар тез таъсирланувчи бўлади.

Бироқ, капалакларнинг ёшига қараб қўлланилган препаратнинг таъсир кучи ҳам ўзгаради. Катта ёшдаги капалаклар биринчи ва иккинчи ёшдагиларга нисбатан микробли препаратларга бардошли бўлади. Демак, зараркунандаларга қарши ишлатиладиган препаратларни қўлланиш муддатлари ва нормасини тўғри белгилаш жуда муҳим. Дендробациллиннинг ғўза тунлами капалакларига таъсир кучи фозалон, гардон ва бошқа фосфорорганик препаратларга нисбатан тавсия қилинган нормадагига қараганда ўн баравар юқори.

Фозалон ва гардон қўлланилганда табиий энтомофогларнинг ҳаммаси қирилиб кетмайди. Уларнинг айримлари табиий шароитларга кўра бу препаратлардан зарарланмайди.

Ғўза тунлами ва ўргимчакканага қарши курашда янги микробиологик препарат— битоксибациллин юксак самара беришлигини амалий тажрибалар кўрсатди. Яна бир яхши томони шундаки, бу препарат зараркунандаларга аста-секин таъсир қилиб, ғўза далаларидаги тунлам ва карадрининг 40—50 процентини нобуд бўлишини таъминлайди.

Битоксибациллиннинг самарадорлигини белгилаш мақсадида 1982 йилда Тошкент область Янгийўл районидаги «Интернационал» колхози далаларида ўтказилган ишлаб чиқариш назорати, ҳосилни кузги тунлам, ўргимчаккана ва ғўза тунлами сингари энг зарарли ҳашаротлардан ҳимоя қилиш учун битоксибациллин билан икки маротаба ишлов бериш кифоя эканлигини исботлади. Биринчи ишловни ғўза ниҳоллари эндигина униб чиққан, кузги тунлам ва ўргимчаккана пайдо бўлган далаларда гектарига 2,5—3 килограмм ҳисобида ариқ бўйлари, йўл ёқалари ва дарахтларнинг атрофларига сепиш мақсадга мувофиқ. Иккинчи ишловни эса ғўза шоналаш палласига кирганда ва ғўза тунламининг капалаклари пайдо бўлиши билан ўтказиш фойдали. БИ-58, фозалон ва бошқа химиявий препаратлар қўлланилган хўжаликларда ғўза ниҳолларини зараркунандалардан сақлаш учун 4—5 маротабадан ишлов беришга тўғри келди. Шундай қилиб, пахта далаларига битоксибациллин билан зараркунандаларга қарши ишлов бериш ишни икки баравarga қисқартиришга имкон яратади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси зоология ва паразитология институти олимлари томонидан ишлаб чиқилган ғўза ниҳолларини зараркунандалардан ҳимоя қилишнинг интегралашган комплекс усулини қўлланиш қанчалик катта самара беришлигини дастлабки натижалар кўрсатиб турибди. Бу усул зараркунандаларнинг ривожланиш фазалари ва ёшлари тўғри ҳисобга олган ҳолда қўлланилганда айниқса яхши самара беради.

Сўнгги йилларда пахтачилик ва деҳқончиликнинг бошқа соҳаларида зараркунандаларга қарши биологик усулда курашиш нақадар иқтисодий самара бераётганлигини республикамизнинг турли областларида ўтказилган тажрибалар амалда исботлади.

Ғўза ва бошқа экинларни зараркунундалардан ҳимоя қилишда интегрлашган системанинг рационал қўлланилишида экин майдонларини кузатиш, зарарли ва фойдали ҳашарот ҳамда капалакларнинг пайдо бўлиш, кўпайиш ва тарқалиш муддатларини тўғри аниқлаш муҳим эканлигини унутмаслик керак. Агар ана шуларга амал қилинса, зараркунандаларга қарши курашнинг самараси ҳам яхши бўлади. Кейинги йиллардаги тадқиқотлар кузги ва ғўза тунламларининг феромонлари улар учун қулай шароитлар мавжуд бўлган жойларда эрта пайдо бўлишлигини кўрсатди. Бу ўз навбатида зарарли ҳашаротлар тарқалиши тахмин қилинган жойларда уларга қарши кураш чораларини кўриш имконини бермоқда. Шунингдек, феромонлар зарарли тунламларга қарши қўлланилиши ҳам мумкин.

Институтимиз томонидан олинган маълумотлар интегрлашган усулда биологик йўл билан ғўза зараркунандаларига қарши курашиш методлари ва тавсиялари, уни қўлланишдан келадиган иқтисодий самарадорлик ҳам ўз ифодасини топган. Биргина ўнинчи беш йилликда ана шу усулни қўлланиш туфайли олинган иқтисодий самара 7 миллион сўмдан кўпроқни ташкил этганлигини айтиш ўринлидир.

Зоология ва паразитология институти тадқиқотлари натижасида республикамизда 1981 йилда энтомофоглар ва микробиологик воситалар 2 миллион гектар майдонда қўлланилган бўлса, 1982 йилда бу кўрсаткични 2,5 миллион гектарга етказиш назарда тутилган. Биологик усулнинг кенг жорий этилиши республикамизда Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг биологик лабораториялари областлар, районлар, колхозлар ва совхозлар тармоқларини ташкил этишни тақозо этади.

Энтомофоглар ва микробиологик препаратларни қўлланиш ҳажми жиҳатидан Ўзбекистон Иттифоқда учинчи ўринга чиққанлигини алоҳида таъкидламоқчимиз.

Ўн биринчи беш йилликда институт мутахассислари экология бўйича, энтомофоглар самарадорлиги, ғўза ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг агроценозини ўрганиш, энтомофогларнинг факторларини ўзлаштириш бўйича тадқиқотларни кенгайтирадилар. Шунингдек, ғўза ниҳолларини сўрувчи зараркунадалардан микробиологик моддалар ва энтомофоглардан фойдаланган ҳолда биологик йўл билан ҳимоя қилиш бўйича ҳам тадқиқотларни давом эттирамиз. Бир сўз билан айтганда, қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш, ҳосилни зараркунундалардан ҳимоя қилиш, атроф-муҳитни муҳофаза этиш соҳасида қўйилган вазифаларни бажариш, Озиқ-овқат программасининг амалга оширилишига ҳисса қўшиш учун тўпланган тажрибалар, билим ва ғайратимизни сарфлаймиз.

С. А. ЖУРАВСКАЯ,
Т. С. ЕРЕМЕНКО,
Ш. А. ШАРОФИТДИНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси зоология ва паразитология институтининг илмий ходимлари.

Навоий кон-металлургия комбинатининг автомобилчилари ташкил қилган механизациялашган отряд маккажўхори ўримига киришди. Бу ерда иш ҳажми катта-ёрдамчи хўжалик 25 гектар суғориладиган ва 300 гектар лалми ерларга эга. Буларнинг ҳаммаси қисқа вақт ичида ҳашар йўли билан ўзлаштирилди.

ЁРДАМЧИ ХЎЖАЛИКДА ҲАШАР

Корхонанинг юзлаб меҳнатчилари шанба ва якшанба кунлари қўриқ ерларни ўзлаштирдилар. Улар биргаликда куч-ғайрат сарфлаб бир ярим мингта чўчқага мўлжалланган фермани, озуқа цехини, иккита насос станциясини қурдилар. Янги ерларни ўзлаштириш давом этмоқда — келгуси йили яна юз гектар ер озуқабоп экинлар экиш учун қўшиб берилади.

Ёрдамчи хўжалик ҳозирдаёқ яхши самара бермоқда. Масалан, бултур корхонанинг ҳар бир ходимига 20 килограммдан чўчқа гўшти сотилди, 1984 йилда эса бу кўрсаткич икки баравар ошади. Бу йил сабзавотдан мўл ҳосил олинди—болалар муассасаларига, касалхона ва ишчилар ошхонасигагина 4 тоннадан кўп маҳсулот жўнатилди.

Хўжалик янада кенгайтирилади. Ҳашар йўли билан 150 бош чорва молга мўлжалланган сут-товар фермасини қуриш, паррандахона барпо этиш кўзда тутилган.

Навоий области.
(ЎзТАГ мухбири).

Мард майдонда синалади

Бўка районидаги Тимирязев номли колхоз пахтакорлари фурсатдан оқилона фойдаланиб, йиғим-теримни жадал суръатда олиб боряптилар. Механизаторлар билан бирга кўпмингкилограммчи теримчилар ҳам юксак хирмоннинг тезроқ тикланишига ўзларининг муносиб улушларини қўшишяпти. Зулфия Қурбонова ва Нукра Раҳмоновалар ана шундай чевар теримчилардан. Уларнинг ҳар бири мавсумда 6 тонна дур териб бериш мажбуриятини олишган. Бугунги кунда бу икки дугона бир-бирлари билан ўзаро мусобақалашиб, ҳар куни эл хирмонига 170—180 килограммдан «оқ олтин» тўкишмоқда.

П. Эргашев фотоси.

МАЖБУРИЯТ ҲАМ БАЖАРИЛДИ

Партия ва ҳукуматимиз ғамхўрликларига зарбдор меҳнат билан жавоб қайтариш учун умумхалқ социалистик мусобақасида фаол иштирок этаётган Калинин райони деҳқонлари давлатга картошка, ҳўл мева, дон сотиш юзасидан олган социалистик мажбуриятларини муддатидан илгари — 15 сентябрда шараф билан адо этдилар. Картошка сотиш плани 176,1 процент, ҳўл мева сотиш плани 200,2 процент, дон сотиш плани эса 241,4 процент адо этилди. Шунингдек, давлатга сабзавот ва узум сотиш йиллик планлари ҳам уддаланди.

Эришилган муваффақиятга Куйбишев номли, «Москва» колхозлари, «Партия XXI съезди», «Хасково», «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» совхозлари ва бошқа хўжаликлар муносиб ҳисса қўшдилар. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариш илғорлар тажрибасини қўллаш, деҳқончилик маданияти ва экинлар ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига кўпайтирилди.

Район чорвачорлари ҳам катта муваффақият қозондилар. Улар гўшт топшириш йиллик халқ хўжалик планини 146,5 процент, 8 ойлик сут топшириш планини 108 процент, тухум топшириш планини эса 100 процент адо этдилар. Мол ва паррандалар маҳсулдорлиги анча ошди. Қорамолларни семиртириш ўтган йилдагига нисбатан 4 килограмм, қўйларни семиртириш 2 килограмм, сигирлардан сут соғиб олиш 89 килограмм, товуқлардан тухум олиш эса 7 дона кўпайди.

Районда чорва моллар қишловини муваффақиятли ўтказиш учун мустаҳкам озуқа базаси вужудга келтирилди. Қишловга 55 минг тонна дағал хашак жамғарилди. Силос бостириш жадал суръатларда давом этмоқда. Бу соҳадаги топшириқни 20 сентябргача адо этиш, чорвачилик биноларини ремонтдан чиқариш кўзда тутилмоқда.

Халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида ҳам яхши кўрсаткичларга эришилмоқда. Шу йилнинг 8 ойи мобайнида пландаги 102,4 миллион сўм ўрнига 106,6 миллион сўмлик саноат маҳсулотлари реализация қилинди.

СССР ташкил этилган куннинг 60 йиллигини муносиб кутиб олишга аҳд қилган район меҳнаткашлари юбилей йили учун оширилган социалистик мажбурият қабул қилдилар. Икки йиллик план ҳажмида ҳўл мева ва узум тайёрланади, картошка ҳосилдорлиги 200 центнергача етказилади. Пландан ташқари 30 минг тонна сабзавот тайёрланиб, ялпи ҳосил 130 минг тоннага етказилади. Ҳар бир сигирдан 4200 килограммдан сут, ҳар бир товуқдан 200 донадан тухум олинади. Бўрдоқига боқилган қорамоллар вазни 550 килограммга, қўйлар вазни эса 60 килограммгача етказилади.

Район меҳнаткашларининг янги марралари СССР Озиқ-овқат программасининг амалга оширилишига муносиб ҳисса бўлиб қўшилади.

МУСОБАҚАДОШ ТЕРИМЧИЛАР

Тушки овқатга чиқиш олдидан хирмонда қисқа муддатли йиғилиш бўлди. Бригада бошлиғи Номоз ака ярим кунда уч процент миқдорида пахта терилганлигини айтиб, энг яхши чеварларнинг номларини бирма-бир тилга олди. Улар орасида Гулчеҳра Жабборова, Гулсара Бобоёрова, Зубайда Ориповалар ҳам бор эди.

Ҳа, чиндан ҳам бу мусобақадош дугоналар фақат Номоз Халилов бошлиқ бригадада эмас, балки Шаҳрисабз районидаги «Шаҳрисабз» колхозида энг илғор теримчилардан ҳисобланади. Улар меҳнат қилаётган бригада 74 гектар ерда мўл ҳосил етиштирди. СССРнинг 60 йиллик шонли юбилейини гектаридан 45 центнердан «оқ олтин» кўтариш билан кутиб олиш коллектив аъзоларининг эзгу шиорига айланган.

Барча агротехник тадбирлар кўнгилдагидек бажарилганлиги учун ҳам мавжуд майдонлардаги ғўзалар бўлиқ ва серҳосил бўлиб ўсди. Ғуж-ғуж тўқ кўсаклар эса август ойининг охирларидаёқ бирин-кетин чамандай очила бошлади. Шунинг учун ҳам бригада азаматлари хўжаликда биринчилардан бўлиб лўппи-лўппи пахталарни саралаб теришни уюшқоқлик билан бошлаб юборишди. Ҳозир пахтазорда терим суръати соат сайин авж олмоқда.

Теримчиларнинг унумли ишлашлари учун барча шарт-шароит яратиб берилган. Йиғим-терим билан боғлиқ юмушлар социалистик мусобақа асосида йўлга қўйилган. Беллашув ғолиблари эса ҳар томонлама ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан рағбатлантирилиб бориляпти.

Хўжаликнинг Тилов Туропов етакчилик қилаётган бригадасига қарашли пахтазорларда ҳам терим суръати тобора қизғин тус олмоқда. Марҳамат Алимардонова, Насиба Ёриева сингари ўнлаб пешқадам теримчилар кунлик нормаларини икки баравар, ҳатто ундан ошириб бажариб, ҳамкасбларига намуна бўлмоқдалар.

Тўйга тўёна билан бориш халқимизнинг эзгу азалий удуми. Буни яхши тушунган колхоз миришкорлари ўзларининг 10 минг тонналик аъло сифатли пахталари билан серқуёш республикамизнинг улкан «оқ олтин» хирмонига салмоқли ҳисса қўшиш мажбуриятини олишган.

Ваъдага вафо марднинг иши эканлигини улар яхши билишади. Шу боисдан ҳам тажрибакор заршунослар ҳар бир ғанимат дақиқадан самарали фойдаланишга, йиғим-терим суръатини авж олдириб зафар марраси томон дадил ҳаракат қиляптилар. Айни кунларда қўл терими марду майдонлари пахтазорда жавлон уриб меҳнат қилмоқдалар. Ҳадемай, хўжаликнинг техника жиловкорлари уларга мададга келишади. Чунки ялпи пахта ҳосилининг саксон процентини «зангори кема» капитанлари териб беришга сўз беришган.

К. ҲАМРОЕВ.

РЕСПУБЛИКА МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

ЙИҒИМ-ТЕРИМ ПЕШҚАДАМЛАРИДАН ЎРНАК ОЛИНГ!

15 сентябрь куни республика қабул пунктларига 111.448 тонна «оқ олтин» топширилди. Мавсум бошидан буён 936.707 тонна хом ашё тайёрланди.

МАШИНАЛАР ЁРДАМИДА БИР КУНДА 33.703 ТОННА, МАВСУМ БОШИДАН БУЁН 116.341 ТОННА ДУРДОНА ТЕРИБ ОЛИНДИ.

Тошкент, Хоразм, Бухоро областларининг деҳқонлари терими юксак суръатларда олиб бормоқдалар.

МАВСУМ БОШИДАН БУЁН РЕСПУБЛИКА БЎЙИЧА 52.387 ТОННА, ШУ ЖУМЛАДАН БИР КУНДА 6.045 ТОННА ИНГИЧКА ТОЛАЛИ ПАХТА ТАЙЁРЛАНДИ.

Қашқадарё

Ульянов районидаги «III Интернационал» совхозида машина терими бошланганидан буён уч кун ўтди. Бу орада пешқадамлар ҳам аниқланди. Мирмирон Бердиев ва Ҳайдар Примов сингари механик ҳайдовчилар кунига 8 тоннадан пахта теришмоқда. Бу механизаторлар мавсумда 350 тоннадан пахта териш мажбуриятини олишган.

Гузор районидаги Куйбишев номли совхоздан ака-ука Чоршанби ва Хуррам Тошмуродовлар ўтган куни баракали меҳнат қилдилар. Икковлон бир кунда агрегат бункеридан 17 тонна хом ашё бўшатишди.

Китоб районидаги «Шарқ Юлдузи» колхозининг Умматов Таниев бошлиқ бригадаси йиллик топшириқни уддалади. 58 гектар майдондан 186 тонна аъло сифатли хом ашё териб олинди. Бригада коллективи СССР 60 йиллиги шарафига икки йиллик план миқдорида пахта тайёрлашга қарор қилди.

Нишон районидаги «Гулбоғ» совхозининг Ширбой Мамадов бошлиқ бригадаси азаматлари ҳам ана шундай мажбурият қабул қилдилар. Шу хўжаликнинг Азамат Норов ва Қодир Эшқобилов бошлиқ бригадаларининг пахтакорлари ҳам социалистик мажбурият ҳисобига меҳнат қилишмоқда.

Сурхондарё

Гагарин районидаги «Партия XXIV съезди» совхозининг Равшан Сафаров бошлиқ бригадаси аъзолари йиллик топшириқни муваффақиятли бажардилар. Деҳқонлар 47 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 36,2 центнердан ҳосил кўтардилар. Эришилган муваффақиятга механик ҳайдовчи Берди Раҳмонқулов, теримчилардан Угиза Хуррамова ва Шарофат Юсуповалар муносиб ҳисса қўшдилар. Бригада коллективи ҳосилдорликни 60 центнерга етказишга қарор қилди.

16 сентябрь куни область бўйича 11 та бригада йиллик планини бажарди. Ўтган куни далаларда 1.195 пахта териш машинаси ишлатилди. Ҳар бир агрегатнинг кунлик ўртача иш унуми 3,3 тоннани ташкил этди.

САМАРҚАНД ОБЛАСТИ ДАЛАЛАРИДА 90 ОИЛАВИЙ ЭКИПАЖ ИШЛАЯПТИ ⊙ МАЛИК САЛИМОВНИНГ РЕКОРДИ ⊙ УММАТ ТАНИЕВ БРИГАДАСИ ИККИ ЙИЛЛИК ПЛАН УЧУН КУРАШМОҚДА ⊙ «ДЎСТЛИК» СОВХОЗИДА БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАН УЧ ЙИЛДА БАЖАРИЛАДИ.

Фарғона

Ўзбекистон районидаги Ғ. Ғулом номли совхоздан Лобар Аҳмедова ва унинг икки ўғли хирмонга 798 килограмм пахта тўкишди. Бу серғайрат теримчилар мавсум бошидан буён эл хирмонига қарийб 15 тонна хом ашё тўкдилар. Уларнинг бу йилги мажбурияти 30 тонна «оқ олтин» теришдан иборат.

Бухоро

Область меҳнаткашлари 15 сентябрь куни мева-сабзавот ва полиз маҳсулотлари ишлаб чиқариш халқ хўжалик планини бажардилар. Давлатга 12.200 тонна ҳўл мева, 57.100 тонна сабзавот, 23.900 тонна полиз маҳсулотлари топширилди. Бу меҳнат муваффақиятига Ғиждувон, Коғон, Пешку, Қоракўл ва Свердлов районларининг деҳқонлари салмоқли ҳисса қўшдилар. Область меҳнаткашлари давлатга яна 2 минг тонна сабзавот, 500 тонна полиз маҳсулотлари, 400 тонна мева топширишни кўзламоқдалар.

Область ғаллакорлари ҳам йиллик планни муваффақиятли уддаладилар. Давлатга 40 минг тонна, шу жумладан 37.053 тонна маккажўхори дони топширилди.

Самарқанд

Каттақўрғон районидаги «Ленинизм» совхозидан Холмурод Абдуллаевнинг оилавий бригадаси бу йил 225 тонна пахта териш мажбуриятини олган. Ана шунинг 200 тоннаси агрегатлар бункеридан бўшатилади. Холмуроднинг рафиқаси Саломат ва фарзандлари — Моҳира, Манзура, Назира, Қаҳрамонлар кунига 500 — 600 килограммдан пахта термоқдалар. Улар мавсум бошидан буён хирмонга 7 тоннадан зиёд хом ашё тўкишди. Бригадирнинг ўзи эса агрегат бункеридан 25 тонна пахта бўшатди.

Ҳозир областда 90 оилавий экипаж ишлаяпти. Шу кунларда Нарпай районидаги «Коммунизм» колхозидан Малика Шукурова ва Қаршибой Юсуповларнинг оилавий экипажлари зарбдорларча меҳнат қилмоқда. Бу экипажлар ҳар куни 21 тоннадан хом ашё термоқда.

Хоразм

Гурлан районидаги «Правда» колхози далаларида 14 та пахта териш машинаси ишлатиляпти. Уларнинг кунлик ўртача иш унуми 7 тоннадан кўпроқни ташкил этаётир. Аллам Мирзаев, Тулибой Қуролов, Хўжамурод Тўраев сингари пешқадам механик-ҳайдовчилар кунига 9—10 тоннадан пахта теришга эришишмоқда.

Ўтган куни область далаларида 847 пахта териш машинаси ишлатилди. Ҳар бир агрегат бункеридан ўртача 5,3 тоннадан пахта бўшатилди. Машина теримида Гурлан, Хазорасп, Янгибозор районларининг хўжаликлари юксак суръатларга эришмоқдалар.

Навоий

Қизилтепа районидаги «Меҳнат-роҳат» колхозининг Махсират Баратова бошлиқ оилавий бригадаси бир кунда 750 килограмм пахта териб, район бўйича мусобақа ғолиби бўлди. Бу оилавий бригада аъзолари мавсум бошидан буён 14 тонна дурдона теришди.

Навбаҳор районидаги қўриқ «Дружба» совхозининг 8-бригадаси аъзолари социалистик мажбуриятни ҳам бажарганликлари тўғрисида рапорт бердилар. Бригада деҳқонлари давлатга 70 тонна «оқ олтин» топширдилар. Ҳосилдорлик бу ерда мавсум охиригача 35 центнерга етказилади.

Хатирчи районидаги «Ўзбекистон» колхози теримчилари мусобақасида Меликхон Бобоқулова пешқадамлик қилмоқда. У ҳар куни 260 килограммдан дурдона тераётир.

Сирдарё

Областда Комсомол райони пахтакорлари пешқадамлик қилмоқдалар. «Ленинград» совхозининг Сафар Олламуродов бошлиқ бригадаси маррага биринчилар қатори яқинлашяпти. Бу бригада йиллик планни 70 процентга етказди. Хўжаликда ҳосилнинг ҳаммаси машиналар ёрдамида териб олинаётир.

Ильич районидаги Гагарин номли совхоз далаларида терим агрегатлари тўхтовсиз ишлатилмоқда. Бешлик иш якунларига кўра механик ҳайдовчилардан Мурод Абдужондилов, Қодирали Чалабоев, Маъмур Маҳмудов, Жўрақул Ғоибназаров, Ўктам Жойноқовлар мусобақа ғолиблари бўлишди. Уларнинг ҳар бири мавсумда 50—70 тоннадан пахта тердилар.

Жиззах

Мавсумнинг дастлабки кунлариданоқ Октябрь райони далаларида 15 оилавий экипаж ишлаяпти. Ана шулардан 8 таси Собир Раҳимов номли совхоздадир. Ака-ука Худойберди ва Саидмурод Файзуллаевлар ўз агрегатлари бункеридан ҳар куни 10—12 тоннадан хом ашё бўшатмоқдалар. Мавсумда 400 тонна «оқ олтин» териш уларнинг бу йилги мажбуриятидир.

Ҳабибулла, Аҳмад ва Нуриддин Абдуғаффоровларнинг оилавий экипажи юбилей йилида 600 тонна пахта теришга қарор қилди.

ҚҚАССР

Автоном республикада пахта тайёрлаш йиллик планини муддатидан илгари уддалаган бригадалар сони тобора кўпаймоқда. Беруний районидаги Будённий номли совхознинг Нуратдин Холиқов бошлиқ бригадаси аъзолари пахтакорлар мусобақасига карвонбошилик қилмоқдалар. Бу коллектив сентябрь ойидаёқ икки йиллик планни бажариш мажбуриятини олган.

Шуманай районида Киров номли совхознинг Калпак Жолжанов бошлиқ бригадаси пахта тайёрлаш йиллик планини бажарди. Коллектив ҳар гектар ердан 30 центнердан ҳосил кўтарди.

Наманган

Уйчи райони деҳқонлари дон тайёрлаш бўйича олинган социалистик мажбуриятни муддатидан илгари бажардилар. Қабул пунктларига 4.300 тонна дон, шу жумладан 3.900 тонна маккажўхори дони топширилди.

Андижон

Комсомолобод районидаги «Дўстлик» совхози механизаторлари ҳосилни механизм ёрдамида териб олишда ўрнак бўлаётирлар. Бу коллектив беш йиллик планини уч йилда бажариш учун курашмоқда. Хўжалик далаларида ҳар куни 20 та пахта териш машинаси ишлатилмоқда. Механик ҳайдовчилардан Жаббор Исмоилов, Абдулатиф Эсоналиев, Маржон Эргашев ва Акром Узоқовлар ўз агрегатлари бункеридан ҳар куни 8—10 тоннадан хом ашё бўшатмоқдалар.

Тошкент

Бўка районидаги Фрунзе номли колхоз механик-ҳайдовчиси Малик Салимов ўзига хос рекорд қўйди: у ўз агрегати бункеридан бир кунда 30 тонна хом ашё бўшатди.

Ильич номли колхознинг Марям Маматова бошлиқ бригадаси Бўка районида биринчи бўлиб пахта тайёрлаш йиллик планини бажарди. Бригада азаматлари давлатга 230 тонна юқори сифатли хом ашё топширдилар. Ҳосилдорлик гектарига 33 центнерни ташкил этди. Ҳосилнинг ҳаммаси машиналар ёрдамида териб олинди. Коллектив ҳар гектар ердан яна 17 центнердан ҳосил кўтариш мажбуриятини олди.

Пискент районидаги Тельман номли колхознинг Абдулла Ашуров бошлиқ бригадаси ҳам зафар маррасига етиб келди. Бу бригадада 75 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил кўтарилиб, давлатга 240 тонна пахта топширилди. Деҳқонлар ҳосилдорликни 45 центнерга етказиш ва мажбуриятни 1 октябргача бажаришга қарор қилдилар.

УЛКАН ХИРМОН УЧУН

Республика районларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 16 сентябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — районлар; иккинчи устун — мавсум бошидан буён тайёрланган пахта; учинчи устун — шу жумладан машинада терилган пахта.

БУХОРО ОБЛАСТИ		
Ғиждувон	43,07	4,37
Бухоро	32,97	—
Олот	32,86	0,34
Коғон	30,98	—
Вобкент	28,45	0,22
Шофиркон	28,18	—
Свердлов	27,96	0,26
Қоракўл	27,34	1,18
Пешку	22,91	—
Ромитан	20,44	1,02
ХОРАЗМ ОБЛАСТИ		
Гурлан	35,31	5,84
Шовот	30,77	9,02
Хива	30,73	2,03
Хонқа	28,82	9,23
Хазорасп	25,94	2,18
Янгибозор	24,05	7,70
Янгиариқ	21,56	7,54
Қўшкўпир	20,96	2,84
Урганч	20,69	3,15
Боғот	20,08	5,31
СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ		
Қумқўрғон	29,90	10,00
Ленин йўли	29,55	32,67
Денов	21,11	0,45
Термиз	20,93	—
Сариосиё	19,87	2,84
Шўрчи	18,85	1,33
Бойсун	17,94	15,40
Олтинсой	17,36	0,61
Шеробод	16,58	13,13
Жарқўрғон	16,15	0,13
Ангор	15,44	—
Гагарин	7,08	4,33
НАВОИЙ ОБЛАСТИ		
Қизилтепа	24,35	3,72
Навбаҳор	21,61	0,76
Навоий	17,07	—
Хатирчи	14,35	0,18
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР		
Тўрткўл	28,53	0,97
Беруний	22,76	4,65
Элликқалъа	21,36	2,31
Чимбой	16,03	6,27
Амударё	15,38	0,77
Шуманай	15,12	6,84
Қўнғирот	14,82	0,80
Ленинобод	14,80	4,06
Нукус	13,77	4,62
Кегайли	12,13	5,09
Хўжайли	11,53	5,94
Қораўзак	8,27	4,30
АНДИЖОН ОБЛАСТИ		
Ленин	27,56	—
Андижон	22,25	—
Москва	19,36	—
Пахтаобод	19,03	—
Избоскан	18,64	0,39
Олтинкўл	18,64	0,12
Хўжаобод	15,84	—
Марҳамат	14,85	—
Балиқчи	14,53	0,19
Бўз	11,68	—
Комсомолобод	9,06	0,24
Қўрғонтепа	7,75	—
Жалолқудуқ	7,69	—
НАМАНГАН ОБЛАСТИ		
Наманган	25,19	0,41
Уйчи	24,95	1,10
Тўрақўрғон	23,14	6,22
Чуст	21,73	—
Чортоқ	20,11	0,73
Янгиқўрғон	17,04	—
Норин	16,03	0,18
Косонсой	12,63	—
Поп	11,50	1,24
Учқўрғон	9,64	1,62
Задарё	3,00	0,04
ФАРҒОНА ОБЛАСТИ		
Ленинград	24,64	0,33
Охунбобоев	19,80	0,50
Қува	17,92	0,59
Киров	17,43	2,02
Бувайда	16,18	—
Тошлоқ	15,39	—
Ўзбекистон	14,31	0,55
Бағдод	14,28	0,13
Риштон	13,48	—
Фарғона	13,37	0,68
Фрунзе	12,80	—
Олтиариқ	10,30	—
Қувасой шаҳри	7,52	—
Ёзёвон	7,37	—
ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ		
Шаҳрисабз	24,66	—
Кўкдала	22,75	0,79
Яккабоғ	21,65	1,55
Қамаши	20,48	3,90
Китоб	19,23	0,83
Чироқчи	17,12	3,23
Қарши	16,62	8,94
Ғузор	16,15	2,06
Косон	14,02	4,92
Муборак	10,93	12,17
Ульянов	10,19	1,95
Баҳористон	9,45	4,72
Нишон	9,13	3,70
Усмон Юсупов	4,48	0,05
Толлимаржон	2,71	—
ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ		
Бўка	22,62	22,67
Оққўрғон	16,73	12,85
Ўрта Чирчиқ	15,60	15,72
Янгийўл	14,67	5,99
Бекобод	12,26	4,38
Коммунистик	11,52	10,58
Пискент	10,46	10,19
Чиноз	7,42	3,66
Ғалаба	6,68	5,33
САМАРҚАНД ОБЛАСТИ		
Каттақўрғон	15,89	1,50
Пахтачи	15,08	5,93
Оқдарё	14,47	0,04
Нарпай	13,99	1,44
Пастдарғом	13,26	—
Иштихон	12,79	0,75
Жомбой	11,33	0,52
Пайариқ	9,83	0,47
Большевик	8,49	0,33
ЖИЗЗАХ ОБЛАСТИ		
Фориш	12,80	—
Жиззах	9,99	0,17
Арнасой	2,57	1,41
Октябрь	2,49	1,17
Мирзачўл	2,01	0,15
Пахтакор	1,74	0,22
Дўстлик	1,17	0,98
Зарбдор	0,69	0,90
СИРДАРЁ ОБЛАСТИ		
Комсомол	5,00	3,12
Сирдарё	4,62	0,12
Ворошилов	3,63	2,14
Боёвут	3,53	0,05
Гулистон	3,23	0,18
Ильич	2,85	2,58
Меҳнатобод	2,75	0,54
Ховос	2,18	0,02
Оқолтин	0,83	0,06

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

ВОҚЕАЛАР, ФАКТЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ВАРШАВАДА МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ВАРШАВА. (ТАСС). ПХР ҳукуматининг матбуот ишлари билан шуғулланувчи вакили Е. Урбан бу ерда чет эллик журналистлар учун уюштирилган матбуот конференциясида гапириб, ҳозирги вақтда мамлакатда осойишта вазият сақланиб турганлигини айтди. Масалан, душанба куни Нова-Гутада, Шчецин ва Лодзда тартибсизликлар ташкил этишга муваффақиятсиз уринишлар бўлган.

У Нова-Гутада рўй берган воқеаларнинг тафсилотларига тўхталиб, кундузи 200—300 кишидан иборат колонна Нова-Гутадан Краков маркази сари юриш қилган. Милиция соқчилари йиғилганларни тарқалишга неча бор даъват этганлар. Ашаддий душман унсурлар сув отадиган установкалар ёрдамида тарқатилган. Неча ўнлаб кишилар қўлга олинган. Жароҳатланган ва шикастланганлар йўқ.

Е. Урбан Польша ташқи қарзларини тўлаши хусусида берилган саволларга жавоб қайтариб, ҳозир ГФРнинг Франкфурт-Майн шаҳрида 500 банк вакиллари билан музокаралар олиб борилаётганлигини айтди. Асосий қарзнинг шу йилга тўғри келадиган бадали (процентсиз) саккиз йиллик муддатга тарқатилиши тўғрисида принципиал келишиб олинган, чунончи қарз тўловларининг 90 проценти шу саккиз йиллик даврнинг кейинги тўрт йилига тўғри келади.

Бу гапларнинг ҳаммаси Польша хусусий банклардан олган қарз пулларгагина тааллуқлидир. Ғарб мамлакатларининг ҳукуматлари гарантиялаган кредитлар хусусидаги музокаралар ҳозирча олиб борилмаётир.

«УМУМИЙ БОЗОР» БЮДЖЕТИНИНГ ЛОЙИҲАСИ

ПАРИЖ. «Умумий бозор» 1983 йилги бюджетининг лойиҳаси Страсбургдаги Европа парламенти муҳокамасига қўйилди. Бу лойиҳа «ўнта давлат» жиддий танглик ҳодисаларини бошидан кечираётган — металлургия, кемасозлик ва тўқимачилик саноатида ишлаб чиқариш қисқартирилаётган бир шароитда ишлаб чиқилди. Европа иқтисодий ҳамжамиятига аъзо мамлакатлардаги ишсизлар қарийб 11 миллион кишига етди, пулнинг қадрсизланиши эса ҳамжамиятнинг бир қанча давлатларида икки хонали сонлар билан ифодаланмоқда.

Бюджетнинг ўзига хос хусусиятлари ҳам ана шундан келиб чиқди: унда ҳамжамият ишлаб чиққан социал программалар ва қолоқ районларни ривожлантириш программаларини бажаришга ажратиладиган маблағлар қисқартирилиши кўзда тутилган.

Европа иқтисодий ҳамжамиятининг тайёрланган бюджет лойиҳаси Европа парламенти тузилганлигининг 30 йиллигига тўғри келганлиги эътиборга сазовордир. Европа парламенти раиси голландиялик Питер Даннкертнинг айтганлари эса «умумий бозор»нинг иши пачава эканлигини кўрсатади: «Европанинг орзу-умидлари чиппакка чиқмоқда, Европада қурилиш учун жуда кам иш қилинмоқда. Яратилган нарсаларнинг ўзи ҳам ҳаддан ташқари ёмон сақланаётганлиги ғоятда хатарлидир».

П. Данкерт «ўнларга аъзо мамлакатлар ҳукуматларини калтабин, худбин сиёсат ўтказишда» айблади. «Улар проблемаларни биргалашиб ҳал этишга камроқ тайёрланяптилар», — деди у.

ИСРОИЛНИНГ ИДЕОЛОГИК СУҚИЛИБ КИРИШИ

БАЙРУТ. Исроил Ливаннинг ички ишларига ҳар томонлама аралашаётиб, бу мамлакатга идеологик жиҳатдан ҳам суқилиб кира бошлади. Чунончи, Исроил қўшинлари босиб олган Ливан территориясида Исроил газета ва журналлари тарқатила бошланди.

Ливан газета эгалари синдикатининг раиси М. Баалбеки бунга қарши қатъий норозилик билдириб, Ливан диёрида Исроилнинг пропаганда воситалари тарқатилишига барҳам бериш учун шошилинч чоралар кўришни талаб қилди. Ливанда Исроил газеталарини сотиш Ливан қонунларини қўпол суратда бузиш ва ливанликларнинг ватанпарварлик ҳис-туйғуларини сурбетларча ҳақорат этишдир, деди у.

(ТАСС).

ФИЛИППИН ПРЕЗИДЕНТИ АҚШДА

ВАШИНГТОН. Филиппин президенти Ф. Маркос расмий визит билан бу ерга келди. У президент Рейган билан, Америка маъмуриятининг юқори мартабали вакиллари билан музокаралар олиб боради.

Расмий доираларда Филиппиндаги Америка ҳарбий базалари тўғрисидаги масала икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий муносабатлар президент Ф. Маркос Вашингтонда олиб борадиган музокаралар кун тартибининг асосий мавзуи бўлиб қолишини айтмоқдалар.

Қўшма Штатларнинг ҳозирги вақтда Филиппин территориясида 2 та ҳарбий объекти бор: АҚШ 7-флотининг таянч пункти бўлмиш Субик Бейердаги ҳарбий денгиз базаси ҳамда АҚШ тактика авиацияси 13-бригадасининг самолётлари жойлашган Кларк Фильд авиабазасидир. АҚШ билан Филиппин ўртасида базалар тўғрисида 1979 йилда тузилган битимнинг муддати тез орада тугаши муносабати билан Вашингтон янги битим тузиш тўғрисидаги музокараларни мумкин қадар тезроқ бошлаб юборишга ҳаракат қилмоқда.

Наримон ҲАСАНЗОДА,
Озарбайжон шоири.

НА ГЎЗАЛ

Заминда, самода сенинг нафасинг,
Бир янги қўшиқдир саҳар, на гўзал!
Яшил япроғига қўниб валаснинг[1]
Қушлар олмос шудринг ичар, на гўзал!
Сувлар салқинидан борлиқ барҳаво,
Дарёлар мавжида яшарар дунё.
Умр дафтаримдан ўчмас бу асло:
Туманлар ел бўлиб эсар, на гўзал!
Хассосдир табиат бир юрак каби,
Япроқлар алвондир нақ ипак каби,
Чаманда гул кўрдим капалак каби,
Баҳорда бу гул, гулбозор, на гўзал!
Руҳимни эркалар тиниқ ирмоқлар,
Қайғули вақтимда дилимни чоғлар.
Севинган кезимда дўстдай ардоқлар,
Севинар на гўзал, кулар на гўзал!
Сохта довруқ асли ҳаётда ёлғон,
Бир ишққа муҳтождир мендай ҳар инсон,
Дунё завқларидан айрар экан жон,
Дейсанки, яшамоқ дўстлар, на гўзал!

* * *

Чўллар ўз бағридан йўл берди менга,
Қуёш шуълаларин мўл берди менга.
Толлар аямади сояларини,
Тоғлар аямади қояларини.
Кўприклар ястанди кечиб ўтдим мен,
Қайнар булоқлардан ичиб ўтдим мен.
Одамлар ҳар лаҳза қўллади, суйди,
Улғайдим, дунёда минг меҳр туйдим!
Дўстларим! Мен равон йўл бўлмасам гар,
Қуёш нурларидай мўл бўлмасам гар,
Айлана олмасам қояга, сувга, булоққа,
Меҳрга, кулгуга ва таянч тоққа,
Улғайдим, яшадим демакка, қалбим,
Мен кимман, сиғмаса агарда ҳаддим!

Озарбайжончадан Ойдин ҲОЖИЕВА таржимаси.

1. гулнинг бир хили.

Николай СТАРШИНОВ.

МЕН ОМАДГА КЕЛАМАН

Мен омадга келаман доим
Қайга бормоқ бўлса ҳам
насиб.
Сени кутиб ёнда мулойим,
Сочларингда қолар ҳавасим.

Ёндошаман сенга яқинроқ
Совнётган бошим қизийди.
Умрим кечган бўлар
ёрқинроқ—
Товушингдан кўнглим исийди.

Менга ўзга яна не керак,
Менга ўзга яна не хожат.
Ширин экан қаршингда
турмоқ,
Нафасингдан олиб ҳарорат.

Орол соҳилларидан бошланган кўп миллатли адабиётларимизнинг ССР Иттифоқи ташкил топган кунининг 60 йиллик тўйига бағишланган фестивали Ўзбекистон бўйлаб қанот қоқмоқда. Қардош адабиётларнинг вакилларини ҳамма жойда хурсандчилик билан кутиб олишяпти. Далаларда, корхона ва қурилиш майдончаларида шеърхонлик авжига чиқяпти. Сўз усталари ўзаро фикр олишиб, режаларни баҳам кўришяпти.

СУРАТДА: «Дружба Народов» журналининг бош редактори Сергей Баруздин, ўзбек ёзувчиси Саъдулла Кароматов ва Ўзбекистон архитекторлар союзи Правлениесининг раиси Тўлқиной Қодировалар ўзаро суҳбатлашишяпти.

С. МАҲКАМОВ фотоси.

Республикамизнинг турли ташкилот, корхона ва колхоз-совхозлари коллективлари «Тошкентнинг олтин кузи» Бутуниттифоқ санъат фестивали қатнашчиларини қизғин ва самимий кутиб олмоқдалар. СССР халқ артисти, Ленин мукофоти лауреати Анатолий Соловьяненко ва Киев Давлат филармонияси коллективининг кўҳна ва ҳамиша навқирон Самарқандда кўтаринки руҳда ўтган концерти дўстлик байрамига айланиб кетди.

Суратда: А. Соловьяненко қўшиқ ижро этмоқда.
С. Маҳкамов ва Л. Гусейнов фотоси.

ДНЕПР ҚИЗЛАРИ

Ҳар бир ижодий коллективнинг ўз йўли, маҳорат мактаби, шуҳрат шохсупасига олиб чиқадиган меҳнатлари бўлади. Украина ССР Давлат филармониясининг «Днепр қизлари» бандурачилар триоси ҳам ўз тарихига эга. Қизиғи шундаки, улар ҳар бир қўшиқни ўзга маҳорат, такрорланмас чаққонлик ва абжирлик билан ижро этишади. Бундай ижроларни бошқа коллективларда учратмайсиз. Шу боисдан коллектив аъзоларини толмас қизлар дейишади. Ҳақиқатдан ҳам улар ижро этадиган шўх қўшиқлар учун ижрочида жўшиб турган куч-ғайрат, сўнмас муҳаббат бўлиши керак. Бусиз украин халқининг этнографияси мужассамлашган музика фонидаги ўйноқи рақсларни томошабинга манзур бўларли даражада етказиш мумкин эмас.

«Днепр қизлари» бандурачилар триоси аъзолари ўз зиммаларидаги ана шу масъулиятни қалбан ҳис этган ҳолда репертуарни бойитиб бормоқдалар. Бугунги кунда улар сафида Украина ССРда хизмат кўрсатган артистка, Шевченко мукофоти лауреати Майя Голенко, Нина Писаренко, Тамара Гриценко сингари истеъдодлар бор.

Хўш, улар бундай ҳурмат ва шуҳратга қандай эришдилар? Бундан йигирма йилча муқаддам бир неча кишидан иборат бўлган кичик коллектив украин халқи асрлар эъзозлаб келган қўшиқларни куйлаш, рақс билан бойитиш иштиёқида ишга киришган эди. Ҳаракатлар зое кетмади. Мана энди икки қисмдан иборат концерт программасига эга бўлган профессионал ансамбль шаклланди. Қизлар шунчаки машҳур куйларни янгича мазмунда қанотлантирибгина қолмасдан, совет композиторлари, украин қўшиқ ва романсларини ҳам қойилмақом қилиб ижро этишади.

Кейинги йилларда «Днепр қизлари»нинг шуҳрати фақат мамлакатимизда эмас, чет элларда ҳам машҳур бўлди. Бельгия, Голландия, Канада, хуллас коллектив бўлган мамлакатларнинг ҳаммасида уларни олқиш билан кутиб олишди.

Мана, бугун ана шу шуҳратли коллектив «Тошкентнинг олтин кузи» Бутуниттифоқ санъат фестивалида қатнашиб, Ўзбекистон меҳнаткашларини ўз санъатларидан баҳраманд этмоқдалар. Уларнинг ҳар бир концерти томошабинларда катта таассурот қолдирмоқда.

— Ҳар бир сафар биз учун ўзига хос имтиҳон ҳисобланади. Шу боисдан дўстлар ҳузурига йўл олишдан олдин репертуаримизни қайта кўриб чиқамиз, — дейди Тамара Гриценко. — Мана бир неча кундирки, республикангизда меҳмонмиз. Шубҳасиз бу фестиваль бизга янги, ижодий изланишларга йўл очади. Шунчаки ҳамюртларингизга хизмат қилиб қолмасдан, ўзимиз билан янги қўшиқларни олиб кетамиз.

И. ГОРИНА.

СПОРТ

АВТОМОБИЛСОЗЛАРНИНГ БУТУНИТТИФОҚ XVI ПОЙГАСИ

САККИЗ РЕСПУБЛИКА ЙЎЛЛАРИ БЎЙЛАБ

1963 йили Москвада «Техника молодёжи» журнали ва Москва шаҳар ДОСААФ автомотоклуби ташаббуси билан ҳаваскорлик конструкцияларидаги автомобилларнинг биринчи парад-конкурси ўтказилган эди. Шундан кейин бундай конкурсларни ўтказиш анъанага айланиб қолди.

Шуниси эътиборга лойиқки, тўрт йилдан сўнг ҳаваскорлик конструкцияларидаги автомашиналарнинг биринчи Бутуниттифоқ пойгаси ўтказилди. СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигига бағишланган бу йилги мусобақа маршрути 10.000 километрни ташкил этади. Машиналар колоннаси шу кунгача Москва, Пенза, Куйбишев ва Челябинск орқали Қозоғистон қўриғининг жанубий районлари бўйлаб ҳамда Олмаота, Фрунзе шаҳарларини босиб ўтди. Бугун эса улар пахтакор ўлкамиз пойтахти — Тошкентга етиб келишади. Шундан сўнг Ленинобод, Ашхобод, Боку орқали ўтиб, 28 сентябрда Ереванда маррага етишади. Шу куни Арманистон пойтахтида пойга қатнашчилари ғолиблари маълум бўлади.

Автопойга иштирокчиларини республикалар йўлларида қизиқарли учрашувлар кутмоқда. Улар саноат корхоналари, колхоз ва совхозлар ҳамда комсомол зарбдор қурилишларида бўлишади. Маҳаллий автомобилсозлар билан фикр алмашадилар.

Шундай қилиб, бугун автомобиль пойгаси иштирокчилари пахтакор ўлкамиз пойтахти Тошкентга кириб келишади. Шу куни Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг «Ёшлар уйи»да митинг ва техника кўриги ҳамда автомобилсозларнинг кўргазмали чиқиши бўлади. Меҳмонлар кечки пайт шаҳар бўйлаб саёҳатга чиқишади.

— Автопойга — фақат спорт-техника экспедициясигина бўлиб қолмай, унинг программасида ёшлар фан-техника ижодкорлиги кўргазмаларини намойиш этиб, конструкторлик ишлари юзасидан тажрибалар алмашишади ҳам — дейди ҳаваскорлик автоконструкторлар марказий секциясининг раиси И. Туревский. — Бундан ташқари пойгачилар мусобақа давомида кўплаб дўст orттириб, ўз шаҳарларига катта таассуротлар билан бориши табиий.

БУГУН ШАЙБАЛИ ХОККЕЙ БЎЙИЧА БИРИНЧИ ЛИГА КОМАНДАЛАРИ ЎРТАСИДА СССР XXXVII ЧЕМПИОНАТИ БОШЛАНАДИ

«БИНОКОР»НИНГ ЯНГИ МАВСУМИ

Бу йил Тошкентнинг «Бинокор» командаси хоккейчилари мамлакат биринчилигида ўн биринчи мавсумни ўтказишади.

Улар Минскнинг «Динамо», Саратовнинг «Кристал», Череповецнинг «Металлург», Қозоннинг Урицкий номли спорт клуби, Усть-Каменогорскнинг «Торпедо», Пензанинг «Дизелист», Тюменнинг «Рубин», Воронежнинг «Буран», Пермнинг «Молот», Свердловскнинг «Автомобилист», Новосибирскнинг «Сибирь», Олмаотанинг «Енбек», Харьков динамочилари ва Тольятти торпедочилари билан биринчилик учун мусобақалашишади.

Одатдагидек бинокорчилар мавсумга тайёргарликни июль ойида бошладилар. Дастлаб Чирчиқда, кейин эса Янгиободда мавсумолди машқлари ўтказилди. Аммо «Юбилей» Марказий спорт залини қайта қуриш судралиб кетганлиги оқибатида кўзланган мақсадга эришиб бўлмади. Буни Тольятти шаҳрида «Советский спорт» газетаси ва Совет Иттифоқи Қаҳрамони Тўлаган Тахтаров хотира совринлари учун ўтказилган анъанавий турнирлар яққол кўрсатди. Хоккейчиларимиз музда ўйнашга тайёр эмасликлари маълум бўлди. Бунинг устига айрим хоккейчилар жароҳат олиб, баҳсларда қатнаша олмадилар.

«Бинокор» составида бу йил қандай ўзгаришлар бор? Усольцев, Макаров ва Анферовлар спорт режимини бузганликлари учун командадан четлатилди, Копилов Совет Армияси составига чақирилди, Антипов командадан кетиб қолди. Бу хоккейчилар ўрнига Москва ҳарбий округи клубидан ҳужумчилар Вячеслав Родин ва Игорь Бахвалов, Москванинг «Спартак» клубидан Игорь Трусилкин, Харьковнинг «Динамо» командасидан Владимир Максимов, «Локомотив» клубидан Игорь Захаровлар коллектив сафига қабул қилиндилар.

Шундай қилиб, бугун мамлакатимизнинг 8 шаҳрида чемпионат байроғи кўтарилади. Бинокорчилар дастлабки икки учрашувни Красноярскда ўтказишади, Череповецнинг «Металлург» командаси уларнинг рақиби бўлади.

В. ИВАНОВ,
шайбали хоккей бўйича республика федерацияси президиумининг аъзоси.

ФУТБОЛ

ЕВРОПА КУБОКЛАРИ УЧУН

Ўтган чоршанба куни Европа кубоклари турнирида ўтказилган учрашувлар ҳам қизғин ва жанговар курашларга бой бўлди.

Жумладан, Тбилисида маҳаллий «Динамо» футболчилари УЕФА кубоги учун Италиянинг «Наполи» клуби билан учрашишди. Ўйин майдон эгаларининг ҳужуми билан бошланди. Бунда, айниқса, Месхи, Цава, Дараселия ҳамда Шенгелиялар рақиб ҳимоячиларини алдаб ўтиб, хавфли вазиятлар содир этишди. Бешинчи минутда тбилисиликлар томонидан уюштирилган навбатдаги ҳужум меҳмонлар дарвозасига тўп киритилиши билан якунланди. Бунда ҳимоячи Хинчагашвили ўзини кўрсатиб, нишонни аниқ олди.

«Наполи» клуби составидаги машҳур футболчилар— Крол ва Диас матч давомида жонбозлик кўрсатиб ҳаракат қилишди. Чунончи, 19-минутда Диас узоқ масофадан ҳисобни бараварлаштиришга муваффақ бўлди. Унинг зарб билан йўналтирган тўпини дарвозабон Габелия ушлаб қололмади. Меҳмонлар ҳисобни тенглаштирганларидан сўнг асосий эътиборни ҳимояга қаратишди. Шунга қарамай майдон эгалари танаффусга қадар иккинчи тўпни киритишди. Танаффусдан сўнг динамочилар ташаббускорликда тўп суришларига қарамай, 2:1 ҳисоби ўзгармай қолди.

Москвада «Торпедо» командаси футболчилари Германия Федератив Республикасининг машҳур «Бавария» клуби билан Кубок эгалари кубоги учун дастлабки ўйинни ўтказишди. Биринчи бўлиб майдон эгалари вакили Петраков 39-минутда ҳисобни очди. Танаффусдан сўнг Брайтнер майдон эгалари дарвозасига жавоб тўпини киритди. Шундай қилиб, «Торпедо» ва «Бавария» командалари матчи жанговар дуранг (1:1) билан тугади.

Киевнинг «Динамо» футболчилари Швейцарияда «Грассхопперс» клубининг меҳмони бўлди. Европа чемпионлари кубоги учун ўтказилган дастлабки ўйинда киевликлар 1:0 ҳисобида ғалаба қозонишди.

Редактор И. СУЛАЙМОНОВ.

СОЦИАЛИСТИК МУЛК—ДАХЛСИЗ

Меҳнатни ҳар бир совет гражданинининг шон-шарафи деб эълон қилган СССР Конституцияси социалистик мулкни муҳофаза қилиш, халқ мулкига кўз олайтирувчиларга муросасиз бўлишни зиммага юклайди. Социалистик мулкни муҳофаза қилиш масаласига партия ва ҳукуматимиз ҳужжатларида ҳам алоҳида ўрин берилган. КПСС Марказий Комитетининг «Ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилиш ва қонунбузарликка қарши курашни кучайтириш ишларини яхшилаш тўғрисида»ги қарорида социалистик мулкка кўз олайтирувчиларга қарши курашни кучайтириш, ҳамма жойда моддий бойликларнинг сақланишини қатъий ҳисобга олиш, хўжасизлик ва исрофгарчиликка, қўшиб ёзиш ҳамда кўзбўямачиликка қарши курашни кучайтириш зарурлиги алоҳида таъкидланган.

Хўжасизлик социалистик мулкка кўз олайтиришни туғдирувчи бош сабаблардан биридир. Жамиятимизга ёт бўлган бу хатти-ҳаракат иқтисодий зарар келтирибгина қолмай, балки маънавий-психологик оқибатлари билан ҳам хавфлидир. Меҳнаткашларнинг кўз ўнгида моддий бойликларнинг нобуд бўлиши, давлат, кооператив ва жамоат бойликларининг исроф қилиниши кишилар онгига салбий таъсир кўрсатади ва уларда социалистик мулкка, қонунга, гражданлик бурчларига ҳурматсизлик туғдиради. Ва ниҳоят енгил-елпи кун кўришга интилувчилар учун қулай шароитлар юзага келади.

Ангрендаги 5-автокорхонада назоратсизлик, моддий бойликларни пухта ҳисобга олмаслик ҳоллари рўй берди. Молия интизомининг йўқлиги эксплуатация бўлимининг бошлиғи Орлов раҳбарлигидаги жиноий группанинг ташкил топишига олиб келди. Бу муттаҳамлар сохта йўл варақалари ёзиб, шу бўйича бажарилмаган ишлар учун товар-транспорт накладнойларини расмийлаштирдилар. Шу тариқа олинган пул маблағлари ўзлаштириб юборилаверди. Бу ҳол албатта, БХСС ходимлари эътиборидан четда қолмади. Қинғир ишнинг оқибати вой бўлди. Орлов ва унинг тўрт ҳамтовоғи узоқ муддатга озодликдан маҳрум этилди.

Андижон область халқ суди коллегияси Балиқчи районидаги Чинобод матлубот жамиятида ин қурган текинхўрлар группаси устидан ҳукм чиқарди. Матлубот жамиятининг раиси Мамадалиев, бухгалтерлар Аҳмаджонов ва Бозоров, ошпаз Асқаров ва бошқалар сохта ҳужжатлар тўлдириб, давлат чўнтагига қўл узатдилар. Бу текинхўрлар 32842 сўмни ўзлаштириб юбордилар.

Республика корхоналари, ташкилотлари ва муассасаларида давлат ҳамда жамоат бойликларини муҳофаза қилиш борасида катта ишлар амалга оширилаётир. Ички ишлар органлари ҳам социалистик мулкка кўз олайтирувчиларга қарши курашни кучайтирмоқдалар. Анализлар шуни кўрсатмоқдаки, қайси коллективда ишни ташкил этиш ёмон, меҳнат интизоми паст, моддий бойликлар устидан назорат бўшашган бўлса, ўша ерда жамиятга ёт турли хатти-ҳаракатлар содир бўлади.

«Узторгстрой»нинг Бухоро областидаги 4-қурилиш-монтаж бошқармаси бир группа ходимлари бошқарманинг собиқ бошлиғи И. Ҳаятов раҳбарлигида узоқ вақт бажарилган ишлар ҳажмини ошириб кўрсатиш билан шуғулланиб келишди. Нарядларни тўлдириш пайтида қўшиб ёзишлар ва ишламаган кишиларга ҳақ ёзиш орқали пул маблағлари ўзлаштириб келинди. Бу кўзбўямачилик ҳеч ким билмаган жойда эмас, балки коллективнинг кўз олдида, саводли инженер-техник ходимлар ўртасида содир бўлди. Ходимларнинг бефарқлиги натижасида давлатнинг 80 минг сўм маблағи кўкка совурилди. 4-қурилиш-монтаж бошқармасининг собиқ тўққиз ходими 5 йилдан 15 йилгача озодликдан маҳрум этилди.

Социалистик мулкни талон-тарож қилиш кўпинча лавозимли кишиларни пора олишдек жиноятларга етаклайди.

1981 йил март ойида Фарғонадаги умумий овқатланиш трестининг директори М. Охунов жиноий жавобгарликка тортилди. У 1980—1981 йиллар мобайнида ошпазлар ва трест ходимларидан пора олиб келган. Олинган поранинг умумий суммаси 7,5 минг сўмни ташкил этди. Бу порахўрнинг мол-мулки мусодара қилиниб, узоқ муддат озодликдан маҳрум қилинди.

Шуни таъкидлаш керакки, қонун пора берувчилар учун ҳам шафқатсиздир. Терговлар практикаси жиноятларнинг анчагина қисми пора берувчилар ташаббуси билан содир бўлаётганлигини кўрсатмоқда. Ахлоқий жиҳатдан тубан бўлган бу кимсалар ўз хатти-ҳаракатларидан максимум даражада фойдаланишга интиладилар. Бироқ, пора бериб, у ҳақда ҳуқуқ-тартибот органларига ихтиёрий равишда хабар берган кишилар жиноий жавобгарликдан озод этилади.

Ўтган йили «Ташобувторг»нинг 10-магазини секция мудири В. Безродний беш жуфт импорт пойафзал учун гражданка Урусовадан 50 сўм пора олаётган пайтда қўлга туширилди. У 6 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди ва мол-мулки мусодара этилди. Терговда шу нарса аниқландики, магазиннинг кўпгина ходимлари Безроднийнинг жиноий ҳаракатларини билишса-да, чурқ этмай келишаркан. Агар коллективда ана шундай ножўя хатти-ҳаракатларга муросасизлик муҳити вужудга келтирилганда эди, бундай жиноят содир бўлмасди.

Жамиятимиз қанчалик ривожлана борса, социалистик ахлоқ нормаларига зид бўлган ҳолларга муросасизлик кучаяверади. Текинхўрлик, хусусий мулкчилик тенденцияси, безорилик, инсонга бефарқ қараш сингари ҳоллар жамиятимиз учун тамоман ётдир. Ана шу хатти-ҳаракатларга қарши курашиш ҳуқуқ-тартибот органлари, бутун жамоатчиликнинг муҳим вазифаси ҳисобланади.

В. СЕЛИВЕРСТОВ,
Ўзбекистон ССР ички ишлар министрининг ўринбосари, милиция генерал-майори.

ҲАР ТЎҒРИДА

«ҒАМХЎР» ТЕЛЕВИЗОР

Япониянинг «Тосиба» фирмаси «ғамхўр» деб ном берилган телевизорнинг дастлабки нусхасини намойиш қилди. Электрон мия ва нутқ синтезаторли аппарат ўз ишини эрталабки салом билан бошлайди: Программа ниҳоясига етиши билан телевизор ўз эгасига хайрли тун тилаб автоматик тарзда ўчади.

Агар сиз экранга жуда яқин ўтирган бўлсангиз, ультрабинафша детектор телевизорга сигнал беради ва унда экрандан узоқроқ ўтириш маслаҳати пайдо бўлади. Агар сиз хонадан чиқиб кетганлигингизни детектор сезиб қолса, телевизор ўчади. Унинг овозини ниҳоятда баланд қилиб қўйган бўлсангиз, аппарат «Қўшнилар ҳақида ҳам ўйланг!» деб огоҳлантиради.

РОБОТНИНГ ЯНГИ ВАЗИФАСИ

Германия Федератив Республикасининг ички ишлар министрлиги оғирлиги 195 килограммли янги «ходим»ни ўз штатига қабул қилди. Бу робот бўлиб, полициячилар ҳаёти учун хавфли бўлган ишларни бажаради. Масалан, портловчи моддаларни олиб келаётганликда шубҳаланган ҳайдовчиларнинг автомобиллари юк хонасини текширади.

АРИЛАР ҲУЖУМИ

Швейцария шаҳар ва қишлоқларига ўрмон арилари тез-тез ҳужум қилиб турибди. Бу ҳашаротларнинг ҳужумкорлиги туфайли уйларнинг айвонларида, кафе ва ресторанлардаги очиқ жойларда туриш хавфли бўлиб қолди. Маҳаллий шифохоналарга ари чақишидан жароҳатланган кўплаб беморлар келтирилиб турилибди.

Швейцария биологлари ариларнинг бундай «қутуриб» кетганлиги сабабини ўрганиб, хусусан бу мамлакатда тулкиларнинг кескин камайиб кетганлиги ва бу йил ёзнинг иссиқ ва серёғин келганлиги туфайли ариларнинг ниҳоятда кўпайиб кетганлиги билан боғлиқ деган хулосага келдилар. Маълум бўлишича, ариларнинг личинкалари тулкиларнинг севимли озуқаси экан. Тулкилар ўртасида тарқалган эпидемия ва сўнгги йилларда овчилар томонидан уларни аёвсизлик билан қириб ташланиши «ариларнинг ҳужумига» қулай шарт-шароитларни яратди, деб таъкидлашди Швейцария биологлари.

(ТАСС).

Телевидение

ШАНБА

18 СЕНТЯБРЬ

● МТ I

9.00 «Время».
9.35 «АБВГДейка».
10.05 «Спортлото»нинг 38-тиражи.
10.15 «Федор Трофимович ва бошқалар». 5-кўрсатув.
10.50 «Экран дўстларни чорлайди». СССР — БХР.
11.35 «Йўл ҳаракати хавфсизлиги учун».
12.05 Илмий-оммабоп фильм.
12.15 «Поэзия». Евг. Винокуров.
13.10 «Муз устида дуэт». Ҳужжатли фильм премьераси.
13.30 Ўрмон ходимлари кунига бағишланган телевизион очерк.
14.00 «Кичик ер хотираси». Новороссийскдан репортаж.
14.15 Москва ҳарбий округи ашула ва рақс ансамблининг концерти.
15.00 «Дунё воқеалари».
15.15 Болалар учун фильм. «Ганделупа мамлакатининг маркаси».
16.20 «Ҳайвонот оламида».
17.20 Сиёсий шарҳловчи В. П. Бекетов суҳбати.
17.50 Мультфильмлар программаси.
18.20 «1982 йил қўшиқлари».
19.00 Тинчликни сақлаш Совет комитетининг раиси Ю. А. Жуков суҳбати.
19.45 «Чин қалбдан».
21.30 «Время».
22.05 Кремль Съездлар саройида санъат усталарининг концерти.
23.05 «Музей ва кўргазма заллари бўйлаб».
23.50 Астрахань қўриқхонаси ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
00.20 Янгиликлар.

● МТ II

13.40 «Қувноқ стартлар».
14.25 «Киносаёҳатчилар клуби».
15.20 М. Горький. «Васса Железнова». ССР Иттифоқи Давлат академик Малий театрининг фильм-спектакли.
17.05 Халқаро обзор.
17.20 «Музикали киоск».
17.50 Улуғ Октябрнинг 65 йиллигига. «Бизнинг биография». «1962 йил».
18.50 «Салом, мен холангиз бўламан». Телевизион бадиий фильм.
20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар».
20.45 «Здоровье» илмий-оммабоп программаси.
21.30 «Время».
22.05 Телевизион ҳужжатли фильм премьераси.
22.15 Хоккей бўйича СССР чемпионати. «Спартак» — «Динамо» (Москва). В. И. Ленин номли Марказий стадионнинг Спорт саройидан олиб кўрсатилади.

● ЎзТВ I

9.55 Кўрсатувлар программаси.
10.00 Янгиликлар.
10.10 Кичик ёшдаги мактаб ўқувчилари учун. «Сўз кетидан сўз келар».
10.30 «Эрта тонг». Бадиий фильм.
12.05 Мактаб ўқувчилари учун. «Светофор».
13.05 Шахмат мактаби.
13.35 Х. Ниёзий. «Бой ила хизматчи». Жиззах Ўзбек Давлат драма театрининг спектакли.

* * *

18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 Болалар учун. «Мультипанорама».
18.55 Мактаб ўқувчилари учун. «Қўшиғим, жон қўшиғим».
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Баҳс». Ёшлар учун ахлоқий-этик мавзуда кўрсатув.
20.30 «Ахборот».
20.50 СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Даврамизга марҳабо!» Қорақалпоғистон АССР ва Ўзбекистон областлари бадиий ҳаваскорлик коллективларининг телевизион фестивали. Экранда — Наманган области.
21.30 Москва. «Время».

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана

БИЗНИНГ АДРЕС: 700 000, ТОШКЕНТ—П, ЛЕНИН КЎЧАСИ, 41*

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари — 33-44-43 32-56-21, 33-54-33, 32-54-42. Масъул секретари — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-54-48, 32-56-25. Партия турмуши бўлими — 32-56-34, 32-56-22. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-28. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52, 32-56-39. Таржима бўлимлари — 32-56-37, 32-54-54. Сатира ва юмор бўлими — 32-54-52. Иллюстрация бўлими — 32-56-27, 32-58-83. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Нашриёт диспетчери — 32-78-94. Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.

Р.—07427 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64543. А. 1116. 12